

Klein detail, groot effect

Een onderzoek naar de invloed van concreetheid op een sociaal oordeel

Anne Janssen

S4342763

Bachelorwerkstuk

11 februari, 2016

Taalbeheersing

Begeleider: Dr. L. Hustinx

Tweede beoordelaar: Prof. Dr. W. Spooen

Nederlandse Taal en Cultuur

Samenvatting

In dit experiment is de invloed van linguïstische concreetheid en concreetheid door – affectieve – details op sociale oordelen onderzocht om erachter te komen waardoor het concreetheidseffect werkt en om te onderzoeken door welke theorie het concreetheidseffect verklaard kan worden. Participanten kregen concrete voor- en abstracte tegenargumenten of concrete tegen- en abstracte voorargumenten aangeboden. De concrete argumenten waren of niet aangevuld, of met gewone details, of met affectieve details. Aan de hand van deze argumenten moesten de participanten oordelen over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder. Vervolgens maakten ze een reproductietaak en onderstreepten daarin welke argumenten de doorslag gaven bij het geven van hun oordeel. De “kale” concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten zorgden voor een marginaal positiever oordeel dan de concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Bij de condities met gewone details werd er een significant effect gevonden: gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten zorgden voor een positiever oordeel dan gedetailleerde concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Tussen de condities met affectieve details werden geen verschillen gevonden. Ook werden concrete argumenten vaker gereproduceerd en gaven de participanten vaker aan dat de concrete argumenten doorslaggevend waren voor hun oordeel dan abstracte argumenten. Een verklaring voor dit resultaat biedt de Availability Heuristic: concrete argumenten zijn makkelijker toegankelijk in het geheugen, worden beter gereproduceerd en hebben meer invloed op het geschiktheidsoordeel dan de abstracte argumenten.

1. Inleiding

In de adviesliteratuur voor effectieve communicatie wordt concreet taalgebruik aangeraden omdat het aantrekkelijker, begrijpelijker, voorstelbaarder en overtuigender is dan abstract taalgebruik (Douma, 1994). Deze gegeven adviezen zijn wetenschappelijk te onderbouwen door middel van een reeks onderzoeken waarin concreet taalgebruik als grote winnaar uit de bus komt boven abstract taalgebruik. De regelmatig gevonden concreetheidseffecten houden in dat concrete informatie sneller, accurater en beter te onthouden is, beter voorstelbaar is en meer invloed heeft op oordelen dan abstracte informatie (bv. Sadoski, Goetz, Stricker & Burdenksi, 2003; Fliessbach, Weis, Klaver, Elger & Weber, 2006; Xiao, Zhao, Zhang & Guo, 2011).

Bij het beschrijven van concreetheidsonderzoeken, springt er ook een andere reeks onderzoeken meteen in het oog: levendigheidsonderzoeken. Levendigheid is echter een diffuser begrip dan concreetheid, het zou veelomvattender zijn. Volgens Nisbett en Ross (1980) is concreetheid een onderdeel van levendigheid. Zij noemen drie kenmerken van levendige informatie: het wekt emoties op, is concreet en voorstelbaar en staat dichtbij de lezer. Concreetheid wordt dus gezien als een onderdeel van levendigheid. Maar wat je je af kunt vragen, is of concrete informatie niet ook emoties oproept en of het niet ook dichtbij de lezer kan staan. In dit onderzoek zal daarom niet alleen concreetheid gemanipuleerd worden, maar ook affectiviteit en de aanwezigheid van details. Hierdoor hopen we erachter te komen in welke mate deze verschillende factoren van invloed zijn op een sociaal oordeel, én te

ontdekken door welke theorie dit te verklaren is.

De levendigheidsonderzoeken heten dus anders, maar lijken erg op concreetheidsonderzoeken. In veel gevallen is het materiaal in de onderzoeken hetzelfde. Zo kunnen de verschillende operationalisaties van concreetheid die Douma (1994) noemt, ook toegepast worden in levendigheidsonderzoek: het kan op woordniveau of hoger zitten, te maken hebben met zintuiglijke waarneembaarheid of niet, gerealiseerd worden door details of ‘linguïstische manipulaties’ in de taal zelf en gerealiseerd worden in de vorm van naamwoorden of werkwoorden. De grens tussen concreetheidsonderzoeken en levendigheidsonderzoeken is dan ook erg vaag: de begrippen concreetheid en levendigheid betekenen ongeveer hetzelfde en ze worden ook allebei op ongeveer dezelfde manier gemanipuleerd. In dit onderzoek zijn we ons ervan bewust dat levendigheid en concreetheid, ondanks hun verwantschap, twee verschillende concepten zijn. Aangezien de twee begrippen vaak door elkaar heen gebruikt worden, zal ook hier zowel levendigheids- als concreetheidsonderzoek besproken worden.

In dit onderzoek wordt getracht om op systematische wijze alle factoren die invloed kunnen hebben op sociale oordelen – concreetheid, gedetailleerdheid en affectiviteit – te betrekken in één experiment. Om een duidelijk beeld te geven van de literatuur over concreetheid zal eerst ingegaan worden op de verschillende theorieën die concreetheidseffecten verklaren, waarna verschillende ideeën over het toevoegen van details als levendighedsmanipulatie, de invloed van levendigheid op oordelen en affectiviteit als mogelijke onderliggende factor besproken worden. De inleiding wordt afgerond met een onderzoeksvraag en hypothesen.

1.1 Verklaringen voor concreetheidseffecten

Er zijn meerdere theorieën die concreetheidseffecten verklaren, namelijk de Dual Coding Theory (Paivio, 1971, in: Brysbaert, Stevens, De Deyne, Voorspoels, & Storms, 2014, p. 81), de Context Availability Theory (Schwanenflugel & Shoben, 1983, in: Douma, 1994, p. 24), de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973, in: Reyes, Thompson & Bower, 1980, p. 2) en de gedachtegang van Hansen en Wänke (2010). Al deze theorieën bieden verklaringen voor verschillende concreetheidseffecten. Zo verklaart de Dual Coding Theory waardoor concrete concepten beter en sneller opgeslagen kunnen worden dan abstracte concepten, de Context Availability Theory laat zien waarom concrete concepten beter te begrijpen zijn dan abstracte concepten, de Availability Heuristic verklaart waardoor concrete concepten meer invloed hebben op oordelen dan abstracte concepten en de theorie van

Hansen en Wänke verklaart waardoor concrete concepten eerder als waar aangenomen worden dan abstracte concepten.

De Dual Coding Theory (Paivio, 1971, in: Brysbaert et al., 2014, p. 81) houdt in dat alle cognitie samengesteld is uit tenminste twee mentale codes: een verbale en een visuele. Volgens deze theorie worden concrete woorden makkelijker onthouden dan abstracte, omdat concrete woorden zowel verbaal als visueel worden opgeslagen, terwijl abstracte woorden alleen verbaal in ons geheugen zitten. Er wordt bij concreet taalgebruik dus een connectie gemaakt tussen de twee codes. Doordat de codes additief zijn, wordt informatie beter en sneller opgeslagen wanneer zowel de verbale als de visuele code actief is (Sadoski et al., 2000). Begg en Paivio (1969, in: Douma, 1994, p. 22-23) leverden bewijs voor deze theorie door hun ontdekking dat bij concreet taalgebruik een semantische verandering in de zin meer opvalt dan een lexicale verandering. Dit verklaarden ze door het feit dat een semantische verandering ervoor zorgt dat het plaatje in je hoofd verandert, terwijl het bij een lexicale verandering hetzelfde blijft. Bij abstract taalgebruik valt een lexicale verandering juist meer op, want de hele constructie is woord voor woord opgeslagen.

Een andere mogelijke verklaring voor concreetheidseffecten wordt geleverd door de Context Availability Theory (Schwanenflugel & Shoben, 1983, in: Douma, 1994, p. 24). Deze theorie gaat uit van het principe dat taalgebruikers informatie beter begrijpen als ze geholpen worden door een zinvolle context. Concrete woorden zijn beter te begrijpen omdat de taalgebruiker meer context voor deze woorden beschikbaar heeft dan voor abstracte woorden (Douma, 1994). Wattenmaker en Shoben (1987, in: Douma, 1994, p. 24) bevestigden deze theorie door concrete en abstracte zinnen aan te bieden in willekeurige en coherente contexten. Zij ontdekten dat concrete en abstracte zinnen in coherente context allebei even goed begrepen worden, maar in willekeurige context niet: hier worden concrete zinnen beter begrepen. Dit resultaat verklaarden zij door te stellen dat concrete zinnen uit zichzelf al een context leveren, terwijl abstracte zinnen dit niet doen. Hoe de Dual Coding Theory en de Context Availability Theory zich nu precies ten opzichte van elkaar verhouden, is niet duidelijk. Beide theorieën zijn meerdere malen bevestigd.

De vooralsnog naamloze theorie van Hansen en Wänke (2010) biedt een verklaring voor het concreetheidseffect dat zij gevonden hebben. Hansen en Wänke manipuleerden hun materiaal puur op linguïstisch niveau aan de hand van het Linguistic Category Model. Dit model maakt onderscheid tussen woordklassen die meer of minder concreet zijn. Hansen en Wänke gebruikten werkwoorden van verschillende klassen uit het model en hielden, door slechts verschillende werkwoorden te gebruiken, de inhoud van hun stellingen constant. In

experiment 1 lazen participanten stellingen als ‘The poet Gotthold Ephraim Lessing wrote the play *Miss Sara Samson*’ of ‘The play *Miss Sara Sampson* is written by the poet Gotthold Ephraim Lessing’ (Hansen & Wänke, 2010, p. 1577) en beoordeelden deze op waarheid. De eerste stelling, die op linguïstisch niveau concreter is dan de tweede, werd eerder als waar aangenomen. Het hoofdeffect van concreetheid dat zij vonden hield in dat concrete stellingen eerder als waar aangenomen werden dan abstracte stellingen, ongeacht of ze nu waar waren of niet. Dit resultaat verklaarden zij aan de hand van de volgende gedachtegang: een concrete stelling is meer voorstelbaar dan een abstracte, waardoor deze meer waarschijnlijk geacht wordt en zo leidt tot een hogere perceptie van waarheid.

Nisbett en Ross (1980) gaan uit van het feit dat levendige informatie makkelijker op te slaan is dan niet-levendige informatie, verklaard door de Dual Coding Theory. Doordat levendige informatie makkelijker op te slaan is, is het ook makkelijker toegankelijk waardoor het meer invloed zal hebben op juridische en sociale oordelen dan niet-levendige informatie. Dit wordt de Availability Heuristic genoemd, een vuistregel aan de hand waarvan dingen die makkelijk uit het geheugen op te halen zijn, meer invloed hebben op oordelen over sociale of juridische zaken (Tversky & Kahneman, 1973, in: Reyes et al., 1980, p. 2). Uit het onderzoek van Reyes et al. (1980) bleek dat levendige aanklachten er eerder toe leiden dat iemand schuldig wordt bevonden dan niet-levendige aanklachten, ook al is het bezwarende deel van de aanklacht exact gelijk. Reyes et al. lieten met een reproductietaak zien dat hun resultaten te verklaren zijn aan de hand van de Availability Heuristic. De participanten onthielden meer levendige dan niet-levendige argumenten, wat laat zien dat de levendige argumenten makkelijker toegankelijk zijn en zo meer invloed zouden hebben op het juridisch oordeel.

De Availability Heuristic wordt echter niet door iedereen bevestigd. Uit een regressieanalyse in experiment 1 van Shedler en Manis (1986) bleek dat geheugen waarschijnlijk geen mediërende factor is bij het geven van oordelen. Zij hebben een model ontwikkeld waarin levendigheid via twee wegen invloed kan hebben op het sociale oordeel. De ene route is gemedieerd door geheugen, wat ondersteund wordt door de Availability Heuristic. De tweede route heeft geen mediator, en gaat direct van levendigheid naar oordeel. Er werd een significante invloed gevonden van de levendighedsmanipulatie op het geheugen, maar de invloed van geheugen op het oordeel is niet significant. De directe invloed van levendigheid op het oordeel was dermate groot dat Shedler en Manis concludeerden dat levendigheid geheugen en oordeel onafhankelijk van elkaar beïnvloedt. Hoe dit mechanisme precies werkt blijft voor Shedler en Manis onduidelijk. Zij sluiten niet uit dat er een verborgen mediator is tussen levendigheid en oordeel, die zij niet in hun model opgenomen hebben.

Er zijn dus verschillende theorieën die verschillende concreetheidseffecten verklaren. Dat de theorieën ook in de praktijk onbewust gebruikt worden, zal blijken in de volgende paragraaf. Soms bieden theorieën echter geen afdoende verklaring voor gevonden resultaten, zoals in het onderzoek van Shedler en Manis (1986). Shedler en Manis en Reyes et al. (1980) manipuleerden allebei hun materiaal aan de hand van kleurrijke en levendige, maar irrelevante details. Hoewel het toevoegen van – irrelevante – details een veelgebruikte levendighedsmanipulatie is, gelooft niet iedereen in het effect hiervan. Zo bepleiten Guadagno, Rhoads en Sagarin (2011) dat het weliswaar succesvolle onderzoek van Reyes et al. nóg beter uitgekomen zou zijn wanneer er geen gebruik zou zijn gemaakt van details die irrelevant zijn.

1.2 Levendigheid en details

Ook in de praktijk maken mensen bewust of onbewust gebruik van hun kennis over levendigheid. Zo beoordeelt de politie de geloofwaardigheid van verklaringen van verdachten onder andere aan de hand van de gedetailleerdheid ervan (Akehurst, Köhnken, Vrij & Bull, 1996). Volgens de politiemannen die participeerden in het onderzoek neemt de frequentie waarmee details gebruikt worden significant af wanneer een verdachte liegt in vergelijking met wanneer hij de waarheid vertelt. Deze gedachtegang valt te verklaren met behulp van de Construal Level Theory (Lieberman & Trope, 2008, in: Hansen & Wänke, 2010, p. 1577). Volgens deze theorie zijn waarschijnlijke gebeurtenissen sterk gerelateerd aan je ervaringen, waardoor ze een rijk gedetailleerde representatie hebben. Aangezien men hier bewust of onbewust van op de hoogte is, wordt levendige informatie eerder als waar aangenomen (Schooler, Gerhard & Loftus, 1986, in: Hansen & Wänke, 2010, p. 1577).

Hoewel de politie overtuigd raakt door details in verklaringen, is niet iedereen voorstander van het toevoegen van irrelevante details als manipulatie van concreetheid in experimenteel onderzoek. Guadagno et al. (2011) en Kaminsky, Sloutsky en Heckler (2013) geloven namelijk dat het verlevendigen van een boodschap in zijn geheel niet werkt. Waar levendige informatie overtuigende effecten kan bevorderen, kan het persuasieve effecten ook ondermijnen. Levendige informatie trekt aandacht, roept beelden op en zorgt zo voor een betere opslag in het geheugen. Wanneer de informatie die de aandacht trekt echter irrelevant is, werken deze beelden juist verstorend en zorgen ze voor overbelasting van het werkgeheugen (Hustinx & De Wit, 2012, p. 214). De kracht van levendige informatie kan dus tegelijkertijd ook de valkuil zijn.

Guadagno et al. (2011) pleiten dan ook voor het verlevendigen van slechts de centrale

boodschap (*figure*) met relevante details, zonder de irrelevante zaken (*ground*) te verlevendigen. Hierdoor kan de verlevendigde *ground* geen “ruis” veroorzaken op de achtergrond die af zou leiden van de *figure*. Met hun onderzoeksresultaten leverden Guadagno et al. bewijs voor datgene wat ze bepleiten. Participanten moesten de samenvatting van een fictief onderzoek lezen. Er waren vier verschillende versies van het materiaal, namelijk: hoofdzaken levendig, bijzaken levendig, hoofd- en bijzaken levendig of alles abstract. Alle vier deze versies hadden dezelfde hoofdzaak, namelijk dat uit een onderzoek was gebleken dat dutten en vitamines slikken goed voor je is. In de versie met levendige hoofdzaken werden er relevante details toegevoegd over dingen die de fictieve participanten nu beter konden. In de versie met levendige bijzaken werden irrelevante details toegevoegd over het uiterlijk van de fictieve participanten. In de versie met levendige hoofd- en bijzaken werden zowel bovenstaande relevante als irrelevante details toegevoegd. In de abstracte versie werden noch relevante, noch irrelevante details toegevoegd. Iedere participant kreeg één van de vier versies te lezen. De versie met de levendige hoofdzaken bleek het meest overtuigend te zijn, ook overtuigender dan de versie waarin de hoofd- en bijzaken levendig waren. De conclusie van Guadagno et al. was dan ook dat levendige bijzaken afleiden van de centrale boodschap.

Ook Smith en Schaffer (2000, studie 2) doen een bijdrage aan de theorie over levendighedsmanipulaties door details door te zeggen dat de levendige informatie die toegevoegd wordt congruent moet zijn aan de boodschap. Zij ontdekten namelijk dat een persuasieve boodschap beter werkt wanneer de boodschap levendige details bevat die in dezelfde richting gaan als de boodschap. Zo leverde een reclame tegen vervuiling met levendige afbeeldingen van vervuiling een kleiner persuasief effect op dan wanneer de afbeelding was weggelaten.

Onder andere in het Amerikaanse rechtssysteem zijn er rechtszaken met een jury, ook wel *jury trial* genoemd. In deze rechtszaken worden burgers opgeroepen om plaats te nemen in een jury. De primaire taak van deze jury is de beantwoording van de schuldvraag van een verdachte. In de onderzoekstak waarin de invloed van levendigheid op oordelen wordt onderzocht, wordt vaak met dit systeem gewerkt. De participanten moeten zich inbeelden dat zij lid zijn van een jury (*mock jury*) en een oordeel vellen over een sociaal of juridisch vraagstuk. In dit soort onderzoek wordt erg veel gewerkt met details. Waar Guadagno et al. (2011) zich sterk maken voor het uitsluitend gebruiken van relevante details, gebeurt dit in het onderzoek naar de invloed van levendigheid op oordelen zelden.

1.3 Levendigheid en oordelen

Reyes et al. (1980) en Bensi, Nori, Strazzari en Giusberti (2003) deden onderzoek naar de invloed van levendigheid op oordelen in juridische setting. Reyes et al. verlevendigden argumenten en Bensi et al. verlevendigden getuigenissen. In allebei deze onderzoeken gebeurde de verlevendiging door irrelevante details toe te voegen. Ook leverden beide onderzoeken hoofdeffecten van levendigheid op: levendige aanklachten en getuigenissen leidden er eerder toe dat iemand schuldig werd bevonden dan niet-levendige aanklachten en getuigenissen, ook al was het bezwarende deel van de aanklacht (of getuigenis) exact gelijk. Shedler en Manis (1986) onderzochten sociale oordelen over de geschiktheid van Mrs. Johnson als moeder. Ook in dit onderzoek bleek de verlevendiging te werken: concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten zorgden voor een positiever oordeel over Mrs. Johnson dan de abstracte pro-argumenten met concrete contra-argumenten.

In het onderzoek van Reyes et al. (1980) werd gebruik gemaakt van het systeem met een *mock jury* en moesten participanten als lid van de jury bepalen over een zaak waarin iemand beschuldigd werd van rijden onder invloed. De verdachte, Sanders, had een stopteken genegeerd en vervolgens een vuilniswagen aangereden. Aangezien er geen harde bewijzen waren, hing het bewijs af van 18 argumenten over de (on)schuld van Sanders: 9 argumenten pleitten voor zijn onschuld, 9 argumenten pleitten voor zijn schuld. De helft van de participanten kreeg de bewijslast van de aanklager in verlevendigde vorm en de bewijzen van de verdediging in de niet-verlevendigde vorm, terwijl de andere helft de verdediging in levendige vorm kreeg en de bewijzen van de aanklager in niet-levendige vorm. In het bewijsmateriaal van de aanklager werd de dronkenschap van verdachte Sanders in de niet-levendige versie geïllustreerd werd aan de hand van zinnen als ‘On his way out the door, Sanders staggered against a serving table, knocking a bowl to the floor.’ en in de verlevendigde versie door ‘On his way out the door, Sanders staggered against a serving table, knocking a bowl of guacamole dip to the floor and splattering guacamole on the white shag carpet’. De details die werden toegevoegd waren dus irrelevant, zodat er geen verschil was in bewijskracht tussen de twee condities. De participanten moesten direct na het lezen en na 48 uur nogmaals oordelen over de schuld van Sanders. Bij het eerste oordeel werden er geen verschillen gevonden tussen de twee condities. Dit is waarschijnlijk te wijten aan het feit dat de participanten na het lezen van de bewijslast, maar voor het oordelen, ter manipulatiecontrole moesten aangeven hoe belangrijk ze ieder argument vonden. Dit zou ertoe geleid kunnen hebben dat ze misschien objectiever zijn geworden, of hebben ingezien dat de voor- en tegenargumenten in evenwicht zijn. Bij de tweede meting werd er wel een

significante invloed van levendigheid gevonden op de oordelen van de ‘leden van de jury’. Hun oordelen gingen in de richting van het bewijs dat ze in de levendige versie gekregen hadden, waardoor de verdachte de ene keer als schuldig gezien werd, terwijl hij in de andere versie vrijuit zou gaan. Daarnaast konden de participanten in de reproductietaak meer van de verlevendigde dan van de “kale” argumenten reproduceren.

Bensi, Nori, Strazzari en Giusberti (2003) voerden een soortgelijk onderzoek uit, maar dan met getuigenissen in een moordzaak. Zij gebruikten echte getuigenissen en maakten hier levendige versies van door irrelevante details toe te voegen over zaken zonder bewijskracht. Dat wil zeggen dat het verlevendigde materiaal geen betrekking had op informatie die relevant was voor het beantwoorden van de schuldvraag. Participanten kregen een verlevendigde of een echte getuigenis en moesten aan de hand daarvan bepalen of het beschreven misdrijf een ongeluk of een moord was. Het was niet mogelijk om aan de hand van een getuigenis een gefundeerd schuldoordeel te geven. Na het lezen van de getuigenis moesten de participanten een keuze maken tussen ‘guilty’, ‘not guilty’ en ‘I do not have enough information’. De participanten die de echte versie van de getuigenis kregen, zeiden vaker dat het misdrijf een ongeluk was door te kiezen voor ‘not guilty’, terwijl de participanten in de verlevendigde conditie vaker besloten dat ze geen keuze konden maken. Naast het verschil in schuldoordeel, bleek uit een variantieanalyse dat de levendige versie significant beter voorstelbaar werd gevonden dan de oorspronkelijke versie. Bensi et al. (p. 1135-1136) verklaarden hun resultaten aan de hand van het feit dat de levendige informatie beter voorstelbaar en beter toegankelijk is en hierdoor een significant effect op het schuldoordeel heeft.

Shedler en Manis (1986) hebben onderzocht of de levendigheid van argumenten invloed heeft op de kracht ervan. Zij lieten in een experiment 60 studenten beslissen over de vraag of alleenstaande moeder Mrs. Johnson haar kind mocht houden of moest afstaan. De studenten kregen daartoe zestien argumenten te horen over de geschiktheid van Mrs. Johnson als moeder, waarvan acht voorargumenten en acht tegenargumenten. Deze argumenten hadden ieder een levendige en een niet-levendige versie. De ene helft van de studenten kreeg de voorargumenten in levendige vorm en de tegenargumenten in niet-levendige vorm, en de andere helft kreeg de tegenargumenten in levendige vorm en de voorargumenten in niet-levendige vorm. De levendige argumenten verschilden van de niet-levendige argumenten door de toevoeging van een concreet en kleurrijk, maar irrelevant detail. Direct na het beluisteren van de argumenten, en nogmaals na 48 uur, bleek de levendigheid van de argumenten inderdaad invloed te hebben gehad op het uiteindelijke oordeel van de studenten: de

participanten met de levendige voorargumenten en niet-levendige tegenargumenten vonden Mrs. Johnson meer geschikt als moeder dan de groep met de levendige tegenargumenten en niet-levendige voorargumenten, zowel meteen na het horen van de argumenten als na 48 uur. Ook bleken er na 48 uur in een reproductietaak meer levendige dan niet-levendige argumenten onthouden te worden.

Uit bovenstaande onderzoeken blijkt dus dat concrete informatie meer invloed heeft op oordelen dan abstracte informatie, zowel in de vorm van getuigenissen als in de vorm van argumenten. Zoals gezegd werden de resultaten in de onderzoeken van Reyes et al. (1980) en Bensi et al. (2003) verklaard aan de hand van de Availability Heuristic, terwijl deze vuistregel in het onderzoek van Shedler en Manis (1986) geen afdoende verklaring bood. Shedler en Manis zagen het geheugen niet als mediërende factor tussen levendigheid en oordeel en schreven ‘that is, a route that is unmediated (or mediated by factors not considered in the model).’ (p. 29). Deze mogelijkheid van een factor die niet in het model opgenomen is, is aannemelijk. Dat experimenten binnen het levendigheds- en concreetheidsonderzoek leveren tegenstrijdige resultaten opleveren (Taylor & Thompson, 1982; Connell & Lynott, 2012), kan komen doordat onderzoekers nog geen onderliggende factor hebben gevonden die kan verklaren hoe de effecten werken.

1.4 Affectiviteit als mogelijke onderliggende factor

Een onderdeel van levendigheid dat al in 1980 genoemd werd door Nisbett en Ross is emotionaliteit. Er is nog weinig onderzoek gedaan naar emotionaliteit als mogelijke onderliggende variabele van levendigheds- en concreetheidseffecten op sociale of juridische oordelen. Dat het een veelbelovende onderliggende factor lijkt die het onderzoeken waard is, blijkt uit de onderzoeken die hieronder beschreven zullen worden.

In het onderzoek van Pettus en Diener (1977) kregen de participanten tekstjes te lezen over misdaden. Hierin werden concreetheid, emotionaliteit en nabijheid gemanipuleerd: de tekstjes bevatten wel of geen details, gingen ze over personen of statistieken, en speelden zich ver weg of dichtbij af. Na het lezen van de teksten moesten de participanten beslissen over hoe ernstig de misdaad was en welke maatregelen de overheid moest treffen. Pettus en Diener ontdekten dat informatie over personen meer invloed had op oordelen dan informatie over statistieken. Ook had gedetailleerde informatie meer invloed dan niet-gedetailleerde informatie. Zij concludeerden dat details en empathie elkaar versterken. Door de details heb je namelijk een concreet beeld van de situatie en wanneer er een individu genoemd wordt kun je je met diegene identificeren waardoor dit affectie oproept. Zij stellen dat hun resultaten laten

zien dat levendigheidseffecten ontstaan door een samenwerking van de verschillende onderdelen van levendigheid.

Kousta, Vigliocco, Vinson, Andrews en Del Campo (2011) ontdekten in een concreetheidsonderzoek dat woorden met affectieve associaties sneller door participanten werden verwerkt dan neutrale woorden. Daarnaast vonden zij een “abstractheidseffect”: zij ontdekten dat wanneer ze geen woorden met affectieve associaties gebruikten, abstracte woorden sneller verwerkt werden dan concrete woorden. Uit hun onderzoek bleek dat emotionele variabelen significante voorspellers zijn van reactietijd en nauwkeurigheid, terwijl concreetheid en voorstelbaarheid dit niet zijn. Het is dus niet concreetheid die voor versnelde herkennen zorgt, maar affectiviteit. De Dual Coding Theory biedt een verklaring voor deze bevinding. Volgens Paivio (1986, in: Douma, 1994, p. 22) zijn affectieve en emotionele concepten per definitie non-verbaal. Doordat affectieve concepten bij de visuele code behoren, maar wel in taal worden omgezet is er dus nog een extra connectie tussen de twee additieve codes van de Dual Coding Theory. Doordat emotionele zaken goed binnen het visuele systeem passen, kunnen ze sneller verwerkt en opgeslagen worden.

Het valt dus te betwijfelen of het spreken over concreet versus abstract geen versimpeling is van de werkelijke situatie. Altarriba, Bauer en Benvenuto (1999, in: Kousta et al., 2011, p. 20) pleiten er dan ook voor om concreetheid niet als een dichotome variabele (concreet vs. abstract) te zien, maar als een trichotomie: concreet versus abstract versus affectief. Concrete, abstracte en affectieve woorden leveren namelijk verschillende concretheids-, voorstelbaarheidsscores en ‘context availability’ scores op. Emotionele woorden worden gezien als meer abstract dan de concrete en abstracte woorden, maar zijn wel beter voorstelbaar en hebben een hogere context availability dan de abstracte woorden. Het feit dat emoties nooit echt zichtbaar zijn en binnenin je zitten verklaart dat affectieve woorden als meer abstract worden gezien. Toch zijn ze goed voorstelbaar, want iedereen kent en herkent emoties.

Ten slotte lijkt het erop dat in bestaand onderzoek waarin emotionaliteit niet wordt meegenomen, wel onbewust gebruik gemaakt wordt van affectieve details. Bijvoorbeeld in het onderzoek van Shedler en Manis (1986) werd het volgende argument gebruikt: ‘Mrs. Johnson sees to it that her child washes and brushes his teeth before bed time’ wat in de levendige versie wordt aangevuld door het detail ‘He uses a Star Wars toothbrush that looks like Darth Vader.’ (p. 27). Dat een moeder haar kind een Star Wars tandenborstel geeft is affectiever dan dat het kind bijvoorbeeld een rode tandenborstel krijgt. Mogelijk vinden participanten Mrs. Johnson hierdoor een betere moeder. Het als irrelevant bedoelde detail zou

als een extra argument voor goed moederschap gezien kunnen worden aangezien Mrs Johnson bewust bezig is met wat haar kind leuk vindt en hierop inspeelt.

De hierboven beschreven onderzoeken roepen twee vragen op. Emotionaliteit wordt door Nisbett en Ross (1980) dus gezien als onderdeel van levendigheid, naast concreetheid en nabijheid. Verschillende hierboven beschreven onderzoeken roepen echter vraagtekens op over de verhouding tussen concreetheid en emotionaliteit. We kunnen ons dus afvragen waardoor concreetheidseffecten nu veroorzaakt worden en hoe ze te verklaren zijn. Daarnaast hebben Pettus en Diener (1977) aangetoond dat details en affectie elkaar versterken en Kousta et al. (2011) ondervonden dat informatie met affectieve associaties sneller verwerkt wordt dan informatie zonder die associaties. De tweede vraag die we ons kunnen stellen is of de superioriteit van emotioneel geladen woorden ook naar voren komt bij het geven van oordelen. In het onderzoek van Shedler en Manis (1986) waar een effect van levendigheid gevonden werd, zou de affectiviteit van de details een mogelijke alternatieve verklaring voor dit resultaat kunnen zijn. Er is echter nog nooit – bewust – onderzoek gedaan naar de invloed van affectiviteit op oordelen en het stellen van deze vraag is dan ook erg exploratief.

1.5 Onderzoeksvraag en hypothesen

De doelen van dit experiment zijn: aantonen dat concrete informatie meer invloed heeft op oordelen dan abstracte informatie, onderzoeken wat de effecten op oordelen zijn van verschillende wijzen waarop concreetheid wordt gemanipuleerd (namelijk: linguïstisch, met details, affectief), en erachter komen door welke theorie de resultaten die gevonden worden in concreetheidsonderzoeken te verklaren zijn. Om dit te onderzoeken zal er een gedeeltelijke replicatie uitgevoerd worden van het onderzoek van Shedler en Manis (1986). De participanten in het onderhavige onderzoek zullen aan de hand van concrete en abstracte argumenten een oordeel moeten vellen over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder. Naast concreetheid zullen we ook de aanwezigheid van details manipuleren, en gezien ons vermoeden dat affectiviteit een rol speelt bij het veroorzaken van deze effecten, zal ook de affectiviteit van deze details gemanipuleerd worden. Om te zorgen dat de details niet als extra argument gezien worden, is een detail in het huidige onderzoek benaderd als onderschikkend aan de hoofdgedachte van het argument. Het is een verdere uitwerking van het datgene wat er in het argument beweerd wordt. Naar aanleiding van de onderzoeken van Guadagno et al. (2011) en Smith en Schaffer (2000) worden er geen irrelevante details toegevoegd om het materiaal te verlevendigen en zullen de affectieve details meegaan in de richting van het

argument: wanneer het een pro-argument is, is het affectieve detail ook positief, bij een contra-argument is dit vice versa. De onderzoeksvraag hierbij luidt als volgt:

In hoeverre heeft de mate van concreetheid van argumenten invloed op een sociaal oordeel en door welke theorie is dit te verklaren?

Met ‘de mate van concreetheid’ wordt bedoeld: concreet zonder details, concreet met details, concreet met affectieve details en abstract. De concrete versies zonder details zullen alleen op talig niveau van de abstracte versies verschillen. Deze linguïstische manipulatie wordt gedaan aan de hand van de concreetheidsscores van Brysbaert et al. (2014). Ook Sadoski et al. (2000), Fliessbach et al. (2006), Hansen en Wänke (2010) en Xiao et al. (2011) hebben allemaal concreetheidseffecten gevonden door alleen op talig niveau hun concrete en abstracte versies van elkaar te doen verschillen. Ook in dit onderzoek verwachten wij concreetheidseffecten te vinden door de linguïstische manipulatie. Dit leidt tot onze eerste hypothese:

H1. Concrete voor- en abstracte tegenargumenten zullen leiden tot positievere oordelen over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder dan abstracte voor- en concrete tegenargumenten.

Reyes et al. (1980), Shedler en Manis (1986), Bensi et al. (2003) en Hustinx en De Wit (2012) hebben onderzoek gedaan naar de invloed van levendigheid op sociale of juridische oordelen door – onder andere – gedetailleerdheid te manipuleren in hun onderzoeken. Telkens was deze manipulatie succesvol en hadden gedetailleerde argumenten meer invloed op oordelen dan hun ongedetailleerde varianten. Wij verwachten in dit onderzoek dat de hierboven gestelde eerste hypothese in sterkere mate zal gelden wanneer er details worden toegevoegd. Dit leidt tot onze tweede hypothese:

H2. Concrete voorargumenten met details en abstracte tegenargumenten zullen leiden tot positievere oordelen over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder dan abstracte voor- en concrete tegenargumenten met details.

Aangezien Pettus en Diener (1977), Paivio (1986, in: Douma, 1994, p. 22) en Kousta et al. (2011) hebben aangetoond dat affectieve concepten respectievelijk meer invloed hebben op oordelen over misdaad, sneller opgeslagen worden en sneller en accurater verwerkt worden dan non-affectieve argumenten, verwachten wij in ons onderzoek ook dat de affectieve details meer invloed zullen hebben op oordelen dan de “gewone” details. Echter, het is belangrijk om

te onthouden dat er nog niet eerder studies zijn uitgevoerd naar de invloed van affectiviteit op sociale oordelen. Deze derde hypothese is dan ook erg exploratief. Onze derde hypothese luidt als volgt:

H3. Concrete voorargumenten met affectieve details en abstracte tegenargumenten zullen leiden tot positievere oordelen over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder dan abstracte voor- en concrete tegenargumenten met affectieve details.

De in deze paragraaf genoemde gevonden concreetheidseffecten zijn te verklaren aan de hand van verschillende theorieën. De werking van de Context Availability Theory (Schwanenflugel & Shoben, 1983, in: Douma, 1994, p. 24) wordt gecontroleerd door een vraag over de begrijpelijkheid van de argumenten op te nemen in het instrumentarium. Volgens de gedachtegang van Hansen en Wänke (2010) zouden concrete stellingen meer voorstelbaar en waarschijnlijk gevonden worden, en leiden tot een verhoogde waarheidsperceptie ten opzichte van abstracte stellingen. In dit onderzoek is waarheid echter niet relevant, aangezien het niet gaat om getuigenissen, maar om argumenten. Wel bevragen we of de concrete argumenten meer voorstelbaar gevonden worden dan de abstracte.

De Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973, in: Reyes et al., 1980, p. 2) heeft in de onderzoeken van Reyes et al. (1980) en Bensi et al. (2003) de gevonden resultaten kunnen verklaren. In dit onderzoek zal getest worden of de Availability Heuristic de resultaten kan verklaren door een reproductietaak. De participanten zullen zo veel mogelijk moeten opschrijven van wat ze onthouden hebben van de argumenten en moeten onderstrepen wat doorslaggevend is geweest bij het geven van hun oordeel. In de reproductietaak zal gelet worden op de frequentie waarin concrete argumenten, details en affectieve details terugkomen in vergelijking met het voorkomen van abstracte argumenten. Daarnaast wordt er in de reproductietaak ook gelet op de mate van onderstreping van de concrete argumenten, details en affectieve details in vergelijking met de abstracte argumenten. We verwachten hierbij dat de participanten meer concrete argumenten zullen reproduceren dan abstracte argumenten en ook vaker zullen te kennen zullen geven dat de concrete argumenten doorslaggevend waren bij het geven van hun oordeel. Dit leidt tot hypothese 4:

H4. Van de concrete argumenten zal meer gereproduceerd worden dan van de abstracte argumenten. Van de concrete argumenten zal vaker gerapporteerd worden dat deze doorslaggevend zijn geweest bij het geven van het oordeel dan de abstracte argumenten.

2. Methode

Dit experiment is een gedeeltelijke replicatie van het Shedler en Manis (1986, studie 1) experiment. Met betrekking tot de methode zijn er grote overeenkomsten met hun experiment, maar ook enkele relevante verschillen. De twee belangrijkste verschillen tussen het experiment van Shedler en Manis en dat van ons is dat wij details hebben losgekoppeld van linguïstische concreetheid en dat wij in sommige condities bovenop de details nog een affectieve manipulatie toegevoegd hebben. Shedler en Manis voegden daarentegen in de levendige versie van hun materiaal altijd details toe en hadden niet de affectieve factor in hun onderzoek opgenomen.

2.1 Materiaal

De participanten oordeelden aan de hand van voor- en tegenargumenten over de geschiktheid van Ellen als moeder voor haar jonge zoon, Tim. Van ieder onderdeel van de opvoeding dat wij in dit onderzoek meenamen, zoals bijvoorbeeld ‘goede voeding’, is een abstract versie, een concrete versie, een concrete versie met details en een concrete versie met affectieve details gemaakt. Het is mogelijk dat sommige onderdelen van de opvoeding zwaarder wegen dan andere bij het bepalen of iemand een geschikte ouder is. Daarom is er bij het ontwerpen van het materiaal gebruik gemaakt van een vooronderzoek van Grisel en Janssen (2015) waarin op een zevenpunts semantische differentiaal bevraagd werd hoe belangrijk participanten verschillende aspecten van de opvoeding vonden. Aan de hand van hun resultaten stelden we drie verschillende sets samen waarin een pro-argument gecombineerd werd met een contra-argument. Deze drie sets waren volgt, met tussen haakjes de waarden die ze kregen in het onderzoek van Grisel en Janssen: ‘goede voeding’ (6.24) versus ‘problemen vertellen’ (6.29), ‘lichamelijke verzorging’ (5.94) versus ‘op tijd naar school’ (6.00), en ‘op tijd naar bed’ (5.65) versus ‘schoon huis’ (5.53). De onderwerpen ‘goede voeding’, ‘lichamelijke verzorging’ en ‘op tijd naar bed’ werden pro-argumenten. De overige drie onderwerpen werden contra-argumenten. Van al deze zes aspecten van de opvoeding is een concrete en een abstracte versie gemaakt. We hebben ervoor gekozen om niet hetzelfde argument als pro en contra in te zetten, omdat sommige aspecten als tegenargument veel sterker werken dan als pro-argument. Een voorbeeld hiervan is ‘goede voeding’. Goede voeding is een veel neutraler concept bij het oordeel over geschikt moederschap dan slechte voeding. Wanneer een moeder haar kind slecht voedt, wordt zij pertinent als een slechte moeder gezien, terwijl het goed voeden van je kind je niet per se tot een goede ouder maakt. Het argument ‘goede voeding’ zou dus niet gelijkwaardig zijn aan het argument ‘slechte

voeding’. Daarom hebben we ervoor gekozen om drie aspecten als pro- en drie andere als contra-argument in te zetten.

De helft van de participanten kreeg concrete voorargumenten aangeboden die pleitten voor de geschiktheid van Ellen en abstracte tegenargumenten die pleitten voor haar ongeschiktheid. De andere helft kreeg concrete tegenargumenten en abstracte voorargumenten aangeboden. Voorbeelden van abstracte argumenten zijn: ‘Ellen vindt evenwichtige voeding belangrijk voor Tim. Zo maakt ze regelmatig een maaltijd voor hem waarin de belangrijkste voedingsstoffen zitten.’ en ‘Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.’ Het eerste argument is een pro-argument over voeding en het tweede argument is een contra-argument over problemen vertellen. Voorbeelden van de concrete varianten hiervan zijn: ‘Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim.’ en ‘Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen.’

Sommige participanten kregen “kale” concrete argumenten, andere participanten kregen concrete argumenten met details. Deze gedetailleerde versies hebben dezelfde basis als de “kale” concrete argumenten, maar hieraan is dan nog een zin met details toegevoegd. De details bij de hierboven genoemde “kale” argumenten luiden als volgt: ‘Wanneer ze kipfilet eten, geeft Ellen Tim daar ook altijd wat tomatenketchup bij.’ en ‘Tim had vier weken geleden ruzie met Peter, maar hij vertelde dit niet thuis aan Ellen.’. Het feit dat Tim niet aan Ellen vertelde dat hij ruzie had, was niet per se relevant voor het gegeven argument, maar het past wel bij de boodschap en valt dus onder *figure* (Guadagno et al., 2011).

De gedetailleerde concrete argumenten konden al dan niet affectief zijn. Bij het manipuleren van de affectieve details hebben we affectiewoorden vermeden. Ons doel was om wél emotie op te roepen, maar het niet zo te omschrijven. Daarnaast manipuleerden we de affectieve details in de richting die congruent is met de boodschap. Wanneer er een pro-argument gegeven werd, was het affectieve detail ook positief, bij een contra-argument was dit negatief. De affectieve details waren dus altijd congruent met het standpunt, aangezien het anders de boodschap kan ondermijnen (Smith & Schaffer, 2000). Voor de gewone details gold dit niet. De non-affectieve details waren neutraal en gingen niet in een bepaalde richting. Ook bij de condities met affectieve details werd er één zin toegevoegd aan de basis van de hierboven genoemde “kale” concrete argumenten. Voorbeelden van deze affectieve details zijn: ‘Wanneer ze kipfilet eten, maakt ze daar voor Tim een gezichtje van ketchup op.’ en ‘Tim werd vorige maand gepest door Peter, maar durfde dit niet aan Ellen te vertellen.’.

We hebben bij het ontwikkelen van het materiaal gelet op de concreetheidsscores die verschillende woorden hebben gekregen in het onderzoek van Brysbaert et al. (2014). Zo hebben we in het concrete argument over voeding de woorden ‘aardappelen’, ‘vlees’ en ‘groente’ opgenomen die in de Concreteness Ratings van Brysbaert et al. respectievelijk een 4.93, 4.47 en 3.73 scoorden op een schaal van 1 tot en met 5. In de abstracte versie zijn de woorden ‘gezond’, ‘evenwichtig’ en ‘maaltijd’ opgenomen die respectievelijk 2.13, 2.13 en 3.80 scoorden. De concrete argumenten hadden een gemiddelde concreetheidsscore 3.44 ($SD = .27$) volgens de Concreteness Ratings. De gemiddelde concreetheidsscore van de abstracte argumenten was 2.39 ($SD = .26$). De concepten die in de concrete argumenten genoemd werden, hebben in het onderzoek van Brysbaert et al. dus hogere concreetheidsscores opgeleverd dan de concepten die in de abstracte argumenten genoemd werden.

We hebben de “kale” concrete argumenten even lang gehouden als de abstracte argumenten, zodat lengte geen invloed kon hebben op de eventuele verschillen in de gevonden oordelen over de geschiktheid van Ellen. Details zullen er wel voor zorgen dat de argumenten langer worden. De versies met gewone en affectieve details zijn dus langer dan de versies zonder details. We hebben hiervoor gekozen omdat het – bijna – onmogelijk is om details toe te voegen zonder extra lengte toe te voegen. De argumenten met gewone details zijn even lang als de argumenten met affectieve details.

2.1.1 Vooronderzoek

Bij het ontwerpen van het materiaal is in de voorlaatste ontwerpfase een vooronderzoek gehouden om te controleren of de door ons ontworpen details ook door de participanten als zodanig gezien werden en om te controleren of de affectieve details ook daadwerkelijk de emotie oproepen zoals wij dat verwachtten. Dit onderzoek is afgenomen onder 32 participanten, vergelijkbaar aan die van het hoofdonderzoek. De participanten kregen telkens een argument te lezen en moesten hiervan op een zevenpunts Likert schaal aanduiden in welke mate ze het eens waren met de stellingen: ‘De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op’, ‘Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie’, en ‘De schuingedrukte informatie vind ik een detail’. Van vijf van de zes argumenten werden de affectieve details ook significant affectiever gevonden dan de gewone details (voor deze vijf argumenten $p < .033$). Het verschil tussen de versie met de gewone details en de versie met de affectieve details van het argument over ‘te laat op school’ bleek niet significant te zijn ($t(30) = 1.17, p = .251$). De affectieve details van dit argument zijn aan de hand van dit vooronderzoek nog affectiever gemaakt. De door ons bedoelde details werden door de participanten alleen in de

pro-versie ook als details gezien (op tijd naar bed: $t(62) = 2.16, p = .035$, goede voeding: $t(62) = 3.72, p < .001$, goede hygiëne: $t(62) = 4.57, p < .001$). De details van de contra-argumenten werden niet als detail opgevat (te laat op school: $t(59.404) = .609, p = .545$, geen problemen vertellen: $t(62) = .371, p = .712$, vies huis: $t(62) = 1.362, p = .178$). Aan de hand van deze resultaten zijn de details van de contra-argumenten argumenten aangepast. De lijsten van het vooronderzoek zijn te vinden in bijlage 1. Het volledig materiaal van het hoofdexperiment is te vinden in bijlage 2.

2.2 Participanten

In totaal hebben er 207 participanten meegedaan aan dit onderzoek. Zij waren verdeeld over 6 condities. Het aantal participanten per conditie varieerde tussen de 33 en de 37. De leeftijd van de participanten varieerde tussen de 16 en de 30 jaar. Het grootste deel (84.5%) van deze participanten was tussen de 18 en de 21 jaar oud. De man-vrouw verdeling in dit onderzoek was scheef, met 32.9% mannelijke participanten ($n = 68$) en 67.1% vrouwelijke participanten ($n = 139$). De mannen en vrouwen waren gelijk over alle condities verdeeld ($\chi^2(5) = 4.396, p = .494$). Alle participanten waren studenten aan het HAN van Nijmegen of aan de Radboud Universiteit. 19.8% van de participanten studeerde aan het hbo ($n = 41$) en 79.7% aan de universiteit ($n = 165$), van één participant is het opleidingsniveau onbekend (0.5%). Het percentage universitaire studenten per conditie varieerde tussen de 76.5% en de 81.8%. De proefpersonen zijn vergelijkbaar met die van het onderzoek van Grisel en Janssen (2015) dat gebruikt is bij de ontwikkeling van ons materiaal.

2.3 Onderzoeksontwerp

Het onderzoeksontwerp is een 2 (concreet – abstract) x 3 (zonder details – met details – met affectieve details) mixed design met een fixed factor. Alle participanten krijgen dus zowel concrete als abstracte argumenten en zowel pro- als contra-argumenten aangeboden. Dit deel van het ontwerp is dus binnen-proefpersoon. De participanten krijgen óf “kale” concrete argumenten, óf argumenten met gewone details, óf argumenten met affectieve details. Dit deel van het ontwerp is dus tussen-proefpersoon. De fixed factor betekent dat concreet en abstract altijd verbonden zijn aan pro en contra. Dit wil zeggen dat sommige participanten concrete pro-argumenten krijgen en abstracte contra-argumenten, terwijl andere participanten concrete contra-argumenten krijgen en abstracte pro-argumenten. In de condities 1, 3 en 5 krijgen de participanten concrete voorargumenten, in de condities 2, 4 en 6 zijn de tegenargumenten concreet. Dit leidt tot de volgende zes condities:

1. Concrete voorargumenten zonder details in combinatie met abstracte tegenargumenten;

2. Concrete tegenargumenten zonder details in combinatie met abstracte voorargumenten;
3. Concrete voorargumenten met details in combinatie met abstracte tegenargumenten;
4. Concrete tegenargumenten met details in combinatie met abstracte voorargumenten;
5. Concrete voorargumenten met affectieve details in combinatie met abstracte tegenargumenten;
6. Concrete tegenargumenten met affectieve details in combinatie met abstracte voorargumenten.

2.4 Procedure

De participanten werden klassikaal benaderd op de Radboud Universiteit en de HAN in Nijmegen met de vraag of zij mee wilden doen aan een experiment door de geschiktheid van een alleenstaande moeder te beoordelen. Slechts een enkeling zei niet mee te kunnen of willen doen. De participanten maakten het onderzoek groepsgewijs in de collegezaal, waar zij in de pauze of aan het begin of einde van het college van de docent de tijd kregen om aan dit onderzoek mee te werken. Het experiment werd op papier aangeboden. Op de eerste bladzijde stond een korte instructie, waarin stond wat de participant moest doen. Deze instructie luidde als volgt:

‘In dit onderzoek ben je lid van een burgerjury. Vandaag is de casus ‘Ellen Jansen’ aan de orde. Ellen is een alleenstaande moeder die voor haar zevenjarige zoon Tim zorgt. De kinderscherming twijfelt over Ellens capaciteiten als moeder en denkt erover om Tim uit huis te laten plaatsen. Er zijn zowel argumenten voor als tegen Ellens geschiktheid als moeder. Je krijgt deze argumenten te lezen en daarna beantwoord je een aantal vragen over deze casus. We willen je vragen om de vragenlijst per pagina in te vullen en niet vooruit of terug te bladeren.’

In deze instructie stond onder andere dat de participanten niet terug mochten bladeren naar de argumenten bij het beantwoorden van de vragen. Ook werd in deze instructie de ernst van de situatie waarin Ellen zit benadrukt, zodat de participanten gestimuleerd werden tot het geven van een serieus oordeel.

Onder deze instructie stonden de argumenten aan de hand waarvan de participanten hun oordeel moesten geven. Voor- en tegenargumenten wisselden elkaar af. De participanten in conditie 1 ‘concreet pro zonder details met abstract contra’ kregen bijvoorbeeld eerst te lezen over de goede voeding die Ellen haar zoon geeft (concreet-pro), gevolgd door het feit dat Ellen haar zoon te laat afzet op school (abstract-contra). Nadat de participanten de voor- en tegenargumenten hadden gelezen, gaven zij op de volgende pagina hun oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder. Hierna vulden de participanten vragen in over hun leeftijd,

geslacht, opleidingsniveau en nationaliteit. Deze vragen stonden in het midden van het onderzoek om als afleiding te zorgen voor de reproductietaak. Vervolgens werden er nog twee vragen gesteld ter afleiding.

Hierna sloegen de participanten de pagina weer om en begonnen zij aan de reproductietaak. Na de reproductie werd de participanten gevraagd om in wat ze gereproduceerd hadden, te onderstrepen wat de doorslag gaf voor hun oordeel over Ellens geschiktheid. Er werd hierbij expliciet gezegd dat het ook kleine, onbelangrijke dingen mochten zijn die ze onderstreepten. Ten slotte beantwoordden de participanten ter manipulatiecontrole vragen over de begrijpelijkheid en voorstelbaarheid van het materiaal.

Vaak duurde het invullen tussen de 15 en de 20 minuten. Vervolgens werden de onderzoeken opgehaald en werden de participanten individueel bedankt voor hun deelname. Wanneer de docent die het college gaf erom vroeg, werd er afgesloten met een klassikale uitleg over het doel van het experiment.

2.4 Instrumentarium

Geschiktheidsoordelen

Het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder werd bevraagd door middel van vier vragen op elfpunts semantische differentialen. De vier vragen luiden als volgt: 1. ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’, 2. ‘In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?’, 3. ‘In welke mate vind je dat Ellen hulp nodig heeft bij de opvoeding van Tim?’ en 4. ‘Stel dat de situatie van Ellen en Tim niet verandert en er komt geen hulp. In welke mate ben je het dan eens met de stelling: ‘Tim moet uit huis geplaatst worden?’’. De betrouwbaarheid van deze geschiktheidsoordelen was adequaat: $\alpha = .71$.

Reproductietaak

De opdracht bij de reproductietaak luidde als volgt:

‘We zijn geïnteresseerd in wat je van de casus hebt onthouden. Schrijf **zonder terug te kijken** alles op wat je je nog kunt herinneren van de argumenten over Ellen en Tim. Ook als je denkt dat het iets onbelangrijks is wat je je herinnert, willen wij dat toch graag weten. Probeer zo compleet mogelijk te zijn.’

Van datgene wat de participanten opgeschreven hadden, moesten ze daarna onderstrepen wat doorslaggevend was geweest bij het geven van hun oordelen over Ellens geschiktheid. Deze opdracht luidde als volgt:

‘Onderstreep nu op de **vorige** pagina alles wat heeft bijgedragen aan je oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder. Het maakt niet uit wat je onderstreept: dit hoeft geen logische keuze te zijn.’

Begrijpelijkheid en voorstelbaarheid

Na de reproductietaak kregen de participanten de argumenten aan de hand waarvan zij Ellen beoordeeld hadden, nogmaals te zien. We vroegen ze om op een zevenpunts semantische differentiaal de begrijpelijkheid en voorstelbaarheid van de verschillende stellingen over Ellen te beoordelen. Dit zag er als volgt uit voor argument 1 van lijst 1:

‘Je krijgt nu de argumenten nog een keer te lezen en ze te beoordelen op begrijpelijkheid en voorstelbaarheid. Met voorstelbaarheid bedoelen we de mate waarin de zin beeldend vindt en je het voor je kunt zien.

1. Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim.

Ik vind dit argument:

Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk
Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar’

Een voorbeeld van een tijdens het hoofdonderzoek gebruikte lijst is te vinden in bijlage 3.

2.6 Statistische toetsing

Met behulp van een univariatie variantieanalyse met zes niveaus werd er gemeten of er een effect is van concreetheid, details en affectiviteit. We verwachtten dat de concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten tot een positiever oordeel zouden leiden dan de concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Om deze verwachting te controleren, zetten we in een post hoc toets conditie 1 ‘concreet pro zonder details met abstract contra’ af tegen conditie 2 ‘concreet contra zonder details met abstract pro’.

Daarnaast verwachtten we dat gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten tot een positiever oordeel zouden leiden dan gedetailleerde concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Om deze verwachting te testen zijn conditie 3 ‘concreet pro met details met abstract contra’ en 4 ‘concreet contra met details met abstract pro’ in post hoc toetsen tegen elkaar afgezet. Onze laatste verwachting was dat affectief gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten tot een positiever oordeel zouden leiden dan affectief gedetailleerde contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Om deze verwachting te testen zijn conditie 5 ‘concreet pro met affectieve details met abstract contra’ en 6 ‘concreet contra met affectieve details met abstract pro’ tegen elkaar afgezet in een post hoc toets. Het eventuele verschil dat de details op zullen leveren ten

opzichte van de “kale” concrete argumenten zal gecontroleerd worden voor het verschil in lengte door middel van een univariate variantieanalyse.

Door de reproductietaak hoopten we inzicht te krijgen in de werking van het concreetheidseffect. De verwachting was hierbij dat concreet aangeboden argumenten vaker in de reproductie terug zouden komen dan abstracte argumenten. Dit is nagegaan met behulp van onafhankelijke *t*-toetsen. Door de participanten te laten onderstrepen wat doorslaggevend is geweest, hoopten we antwoord te krijgen op de vraag of het oordeel veroorzaakt werd door de concreetheid, de details of de affectieve details. De resultaten van het onderstrepen zijn niet geanalyseerd, aangezien dat voor het huidige onderzoek te ver voerde.

We bevroegen de begrijpelijkheid om te controleren of de levendige argumenten niet makkelijker te begrijpen zijn dan de niet-levendige argumenten. Hierdoor zouden ze op een indirecte manier invloed kunnen hebben op het sociale oordeel dat de participanten moesten vellen. Bij het bevragen van de voorstelbaarheid verwachtten we dat de participanten de concrete argumenten hoger zouden scoren dan de abstracte. Deze verwachting hebben we aan de hand van de gedachtegang van Hansen en Wänke (2010) volgens wie concrete stellingen voorstelbaarder zijn dan abstracte stellingen. Om de resultaten van de begrijpelijkheids- en voorstelbaarheidsvragen te analyseren is er een multivariate variantieanalyse met herhaalde meting uitgevoerd.

3. Resultaten

Om antwoord te geven op onze onderzoeksvraag is voor alle vragen over het oordeel samen een univariate variantieanalyse met post hoc toetsen uitgevoerd. Hierbinnen werd gekeken naar de verschillen tussen de condities 1 en 2, 3 en 4, en 5 en 6. Om te controleren of de gevonden effecten niet veroorzaakt werden door verschillen in lengte is er nogmaals een univariate variantieanalyse uitgevoerd met lengte als onafhankelijke variabele. Het tweede deel van de onderzoeksvraag gaat erover door welke theorie het gevonden resultaat te verklaren is. De recall zal helpen om dit deel van de vraag te beantwoorden.

3.1 Oordeel

Alhoewel de antwoorden op vier vragen over de geschiktheid van Ellen als moeder sterk met elkaar correleerden ($\alpha = .71$), is er ook voor gekozen om de vragen ook apart te analyseren, aangezien ze inhoudelijk erg van elkaar verschillen. Er zullen daarom waarden gegeven worden van alle vragen samen, en voor iedere vraag apart. Extra aandacht gaat hierbij uit naar de hoofdvraag van de vier, namelijk vraag 1. Deze vraag is de hoofdvraag omdat deze vraag letterlijk gaat over het construct dat wij meten, namelijk de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder.

3.1.1 Alle vragen samen

Om te onderzoeken of er verschillen zijn in het oordeel tussen de verschillende condities voor alle vier de vragen tezamen is ten eerste een univariate variantieanalyse gedaan. Vervolgens is met post hoc toetsen nagegaan waar de verschillen tussen de verschillende condities zaten.

Tabel 1 geeft de gemiddelden en standaardafwijkingen weer per conditie.

Tabel 1. Het gemiddelde geschiktheidsoordeel voor de vier vragen tezamen (1 = negatief, 11 = positief) voor de zes verschillende condities, met daarnaast de bijbehorende standaarddeviaties en het aantal participanten per conditie.

Conditie	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>
1. Pro-concreet, contra-abstract	6.15	1.61	35
2. Contra-concreet, pro-abstract	5.59	1.51	33
3. Als 1 met gewone details	6.25	1.55	33
4. Als 2 met gewone details	5.27	1.46	35
5. Als 1 met affectieve details	5.94	1.14	34
6. Als 2 met affectieve details	5.75	1.37	37
Gemiddelde	5.82	1.47	207

Uit een univariate variantieanalyse met 6 levels is gebleken dat de 6 condities over alle vragen samen significant van elkaar verschilden ($F(5, 201) = 2.149, p = .031$). Uit de pairwise comparisons (LSD) bleek dat conditie 1 ‘concreet pro zonder details met abstract contra’ (*M*

= 6.15) marginaal verschilde van conditie 2 ‘concreet contra zonder details met abstract pro’ ($M = 5.59$) ($p = .061$, eenzijdig getoetst). Dit duidt erop dat hypothese 1 ‘concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten zorgen voor een positiever geschiktheidsoordeel dan abstracte pro-argumenten met concrete contra-argumenten’ voor alle vragen samengenomen niet bevestigd wordt. Er is een trend gevonden, maar het gevonden verschil tussen conditie 1 en 2 is slechts marginaal.

Conditie 3 ‘concreet pro met details met abstract contra’ ($M = 6.25$) verschilde significant van conditie 4 ‘concreet contra met details met abstract pro’ ($M = 5.27$) ($p = .034$, eenzijdig getoetst). Dit duidt erop dat hypothese 2 bevestigd kan worden: gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten zorgden voor een positiever oordeel over de geschiktheid van Ellen dan gedetailleerde concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten.

De derde hypothese stelde dat affectief gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten tot een positiever geschiktheidsoordeel zouden leiden dan affectief gedetailleerde contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Er werd dan ook een verschil verwacht tussen conditie 5 ‘concreet pro met affectieve details met abstract contra’ en conditie 6 ‘concreet contra met affectieve details met abstract pro’, maar dit bleek niet significant te zijn ($p = .296$, eenzijdig getoetst). Hypothese 3 wordt voor alle vragen samengenomen door deze resultaten verworpen. Hieronder volgen de analyses van de vragen apart.

3.1.2 Alle vragen apart

Vervolgens is er een univariate variantieanalyse uitgevoerd voor iedere vraag apart, om te onderzoeken of ook voor de verschillende vragen effecten gevonden zijn. Uit deze variantieanalyse bleek dat de condities significant van elkaar verschilden op vraag 1 ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ ($F(5, 200) = 1.957$, $p = .043$, eenzijdig getoetst). Dit was ook het geval voor vraag 2 ‘In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?’ ($F(5, 200) = 2.356$, $p = .021$, eenzijdig getoetst). Op vraag 3 ‘In welke mate vind je dat Ellen hulp nodig heeft bij de opvoeding van Tim?’ werd er geen significant effect gevonden ($F(5, 200) = .899$, $p = .242$, eenzijdig getoetst). Bij vraag 4 ‘Stel dat de situatie van Ellen en Tim niet verandert en er komt geen hulp. In welke mate ben je het dan eens met de stelling: ‘Tim moet uit huis geplaatst worden?’ werd een marginaal significant effect gevonden ($F(5, 200) = .165$, $p = .074$, eenzijdig getoetst). Voor vraag 1 en 2 zal daarom met post hoc toetsen worden nagegaan welke condities precies van elkaar verschillen. Vraag 3 en

4 worden niet verder geanalyseerd, aangezien de condities niet significant van elkaar verschilden.

3.1.2.1 Ellen geschikt

Uit de univariate variantieanalyse voor iedere vraag apart bleek dat er significante verschillen tussen de condities zijn gevonden op vraag 1: ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’. Met behulp van post hoc toetsen is er nagegaan waar de verschillen tussen de condities zaten. Tabel 2 geeft de gemiddelden en standaardafwijkingen weer per conditie.

Tabel 2. Het gemiddelde geschiktheidsoordeel op vraag 1 ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ (1 = ongeschikt, 11 = geschikt) voor de zes verschillende condities, met in de kolom daarnaast de bijbehorende standaarddeviaties.

Conditie	<i>M</i>	<i>SD</i>
1. Pro-concreet, contra-abstract	5.91	1.48
2. Contra-concreet, pro-abstract	5.49	1.28
3. Als 1 met gewone details	6.16	1.35
4. Als 2 met gewone details	5.60	1.44
5. Als 1 met affectieve details	6.12	1.01
6. Als 2 met affectieve details	5.60	1.26
Gemiddelde	5.81	1.30

De LSD post hoc comparison liet voor vraag 1 (Ellen geschikt) zien dat conditie 1 ‘concreet pro zonder details met abstract contra’ ($M = 5.91$) marginaal verschilde van conditie 2 ‘concreet contra zonder details met abstract pro’ ($M = 5.48$) ($p = .090$, eenzijdig getoetst). Er is dus een aanwijzing dat de participanten in conditie 1 een positiever geschiktheidsoordeel geven dan de participanten in conditie 2, maar dit verschil is slechts marginaal. Dit duidt erop dat hypothese 1 die stelt dat concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten een positievere score opleveren dan concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten, voor deze vraag niet bevestigd kan worden.

Conditie 3 ‘concreet pro met details met abstract contra’ ($M = 6.16$) verschilde significant van conditie 4 ‘concreet contra met details met abstract pro’ ($M = 5.60$) ($p = .043$, eenzijdig getoetst). De participanten in conditie 3 gaven een positiever oordeel over de geschiktheid van Ellen dan de participanten in conditie 4. Dit duidt erop dat hypothese 2 bevestigd kan worden: gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten zorgden voor een positiever oordeel over de geschiktheid van Ellen dan gedetailleerde concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten.

Ook verschilden conditie 5 ‘concreet pro met affectieve details met abstract contra’ ($M = 6.12$) en conditie 6 ‘concreet contra met affectieve details met abstract pro’ ($M = 5.46$) significant van elkaar op deze vraag ($p = .018$, eenzijdig getoetst). De participanten in conditie 5 gaven dus een significant positiever geschiktheidsoordeel dan de participanten in conditie 6.¹ Dit resultaat laat zien dat affectief gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten voor een positiever geschiktheidsoordeel zorgden dan affectief gedetailleerde contra-argumenten met abstracte pro-argumenten, zoals verwacht werd in hypothese 3.

3.1.2.2 Situatie problematisch

Uit de univariate variantieanalyse voor iedere vraag apart bleek dat er significante verschillen tussen de condities zijn gevonden op vraag 2: ‘In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?’. Met behulp van post hoc toetsen is er nagegaan waar de verschillen tussen de verschillende condities zaten. Tabel 3 geeft de gemiddelden en standaardafwijkingen weer per conditie.

Tabel 3. Het gemiddelde oordeel op vraag 2 ‘In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?’ (1 = problematisch, 11 = niet problematisch) voor de zes verschillende condities, met in de kolom daarnaast de bijbehorende standaarddeviaties .

Conditie	<i>M</i>	<i>SD</i>
1. Pro-concreet, contra-abstract	5.94	2.26
2. Contra-concreet, pro-abstract	5.33	1.87
3. Als 1 met gewone details	6.50	1.92
4. Als 2 met gewone details	5.03	1.92
5. Als 1 met affectieve details	5.56	1.56
6. Als 2 met affectieve details	5.73	1.91
Gemiddelde	5.68	1.91

De LSD post hoc comparison liet voor vraag 2 (situatie problematisch) zien dat conditie 1 ‘concreet pro zonder details met abstract contra’ ($M = 5.94$) marginaal verschilde van conditie 2 ‘concreet contra zonder details met abstract pro’ ($M = 5.33$) ($p = .096$, eenzijdig getoetst).

¹ Om te onderzoeken of er in de condities met affectieve details een groter verschil optrad tussen pro en contra dan in de condities met gewone details, zijn in de LSD-post hoc comparisons ook de condities 3 en 4 afgezet tegen 5 en 6, waarbij pro en contra gescheiden bleven. De geschiktheidsscore van conditie 3 ‘concreet pro met gewone details met abstract contra’ ($M = 6.16$) bleek niet te verschillen van conditie 5 ‘concreet pro met affectieve details met abstract contra’ ($M = 6.12$) ($p = .453$, eenzijdig getoetst) en ook conditie 4 ‘concreet contra met gewone details met abstract pro’ ($M = 5.60$) verschilde niet van conditie 6 ‘concreet contra met affectieve details met abstract pro’ ($M = 5.60$) ($p = .325$, eenzijdig getoetst). Dit duidt erop dat de affectieve details niet significant meer invloed hebben op het oordeel dan de gewone details.

Er is dus een aanwijzing dat participanten in conditie 1 de situatie minder problematisch vonden dan de participanten in conditie 2, maar dit verschil is slechts marginaal. Dit leidt tot verwerping van hypothese 1 voor deze vraag: de concrete argumenten hadden namelijk niet significant meer invloed op het oordeel dan de abstracte argumenten.

Conditie 3 ‘concreet pro met details met abstract contra’ ($M = 6.50$) verschilde van conditie 4 ‘concreet contra met details met abstract pro’ ($M = 5.03$) ($p = .001$, eenzijdig getoetst). De participanten in conditie 3 vonden de situatie waarin Tim zich bevond minder problematisch dan de participanten in conditie 4. Dit duidt op een bevestiging van hypothese 2: concrete voorargumenten met details en abstracte tegenargumenten leidden tot positievere oordelen over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder dan abstracte voor- en concrete tegenargumenten met details.

De participanten in conditie 5 ‘concreet pro met affectieve details met abstract contra’ vonden de situatie even problematisch als de participanten in conditie 6 ‘concreet contra met affectieve details met abstract pro’ ($p = .354$, eenzijdig getoetst). De affectief gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten zorgden dus voor hetzelfde geschiktheidsoordeel als de affectief gedetailleerde contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Dit leidt tot het verwerpen van hypothese 3 aangezien concrete voorargumenten met affectieve details en abstracte tegenargumenten niet leidden tot positievere oordelen over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder dan abstracte voor- en concrete tegenargumenten met affectieve details.

3.1.3 Lengte als mogelijke covariaat

In de hierboven beschreven resultaten wordt hypothese 1 telkens verworpen en hypothese 2 bevestigd: de argumenten met details hebben meer invloed op het geschiktheidsoordeel dan de “kale” argumenten. De argumenten met details verschillen van de “kale” argumenten qua lengte. Dit zorgt ervoor dat lengte een mogelijke verklaring is voor het gevonden effect, aangezien details ervoor zorgen dat de participanten meer hebben om hun oordeel op te baseren (en ook meer hebben om te reproduceren in de recall). Meer aangeboden informatie zou dus overtuigender kunnen zijn. Om na te gaan of het gevonden effect niet veroorzaakt werd door een verschil in lengte, is er een univariate variantieanalyse uitgevoerd, waarin conditie 1 en 2 “zonder details” werden afgezet tegen conditie 3 en 4 “met details”. Uit deze toets bleek dat lengte geen covariaat was (Wilks Lambda, $F(4, 128) = 1.305$, $p = .272$). Het verschil in lengte tussen de argumenten zorgde dus niet voor het verschil in oordelen. Ook werd oriëntatie meegenomen in deze analyse. Conditie 1 en 3 met oriëntatie 1 ‘concreet pro

zonder details met abstract contra' werden afgezet tegen condities 2 en 4 met oriëntatie 2 'concreet contra met abstract pro'. Er werd een effect gevonden van oriëntatie: concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten zorgden voor positievere geschiktheidsoordelen dan concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten (Wilks Lambda, $F(4, 128) = 2.603, p = .039$). Alleen voor vraag 3 'In welke mate vind je dat Ellen hulp nodig heeft bij de opvoeding van Tim?' was de invloed van oriëntatie niet significant ($F(1) = 2.663, p = .105$). Ook bleek er geen interactie zijn tussen lengte en oriëntatie (Wilks Lambda, $F(4, 128) = .515, p = .725$). Dit betekent dat lengte en oriëntatie niet op elkaar inwerken. Deze toets is vervolgens ook uitgevoerd om conditie 1 en 2 "zonder details" af te zetten tegen conditie 5 en 6 "met affectieve details". Ook hier bleek er geen invloed te zijn van lengte (Wilks Lambda, $F(4, 132) = .336, p = .840$) en ook geen interactie tussen lengte en oriëntatie (Wilks Lambda, $F(4, 132) = .606, p = .658$). Ook hier komt het gevonden effect dus niet door lengte, en lengte en oriëntatie werken ook hier niet op elkaar in. De oriëntatie was hier bij 3 van de 4 vragen ook niet significant (Wilks Lambda, $F(4, 132) = 1.654, p = .165$). Voor de hoofdvraag van ons onderzoek, namelijk vraag 1 'Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?', werd wel een significant verschil gevonden tussen de argumenten in oriëntatie 1 'concreet pro zonder details met abstract contra' ($M = 6.01$) en de argumenten in oriëntatie 2 'concreet contra met abstract pro' ($M = 5.47$) ($F(3, 135) = 6.361, p = .013$). De door ons gevonden verschillen in oordeel tussen de verschillende condities werden dus veroorzaakt door oriëntatie en niet door lengte.

3.2 Recall

De reproductie is opgedeeld in betekenisvolle eenheden, ook wel *idea-units* genoemd. Bij het indelen van de tekst in *idea-units* is erop gelet dat de concrete versie van een argument evenveel *idea-units* kreeg als de abstracte pendant van het argument: de concrete versie van het argument over goede voeding heeft dus evenveel *idea-units* als abstracte versie van dit argument. Ook de affectieve details en de gewone details zijn opgedeeld in een gelijk aantal *idea-units*: goede voeding concreet met details had dus evenveel *idea-units* als goede voeding concreet met affectieve details. De concrete argumenten met details overlappen deels met de "kale" concrete argumenten. Bij het indelen van de argumenten in *idea-units* is datgene wat in de details aan de argumenten toevoegen apart geanalyseerd van de basis van de argumenten. De basis van de argumenten van de argumenten met details is immers gelijk aan de rest van de concrete argumenten, dus zo is het ook behandeld.

De participanten konden een 0, een 1 of een 2 halen voor iedere *idea-unit*. Wanneer ze

een *idea-unit* helemaal niet noemden kregen ze een 0, wanneer ze het parafraseerden een 1 en wanneer ze het letterlijk verwoordden kregen ze een 2. Vervolgens werd dit allemaal opgeteld en kwamen er totalen uit voor *idea-units* pro en *idea-units* contra, en in lijst 3 t/m 6 ook voor (affectieve) details pro en (affectieve) details contra. De verschillen tussen deze scores werden vervolgens geanalyseerd met onafhankelijke *t*-toetsen. De gemiddelden en standaarddeviaties van de reproductie per conditie staan in tabel 4.

Tabel 4. Het gemiddelde aantal gereproduceerde *idea-units* in de vrije recall per conditie, met de bijbehorende standaarddeviaties tussen haakjes.

Conditie	Concreet	Details	Abstract
1. Pro-concreet, contra-abstract	7.89 (3.89)	-	5.09 (2.24)
2. Contra-concreet, pro-abstract	7.33 (4.32)	-	4.52 (2.28)
3. Als 1 met gewone details	9.94 (4.57)	3.70 (2.13)	7.94 (4.91)
4. Als 2 met gewone details	7.57 (3.79)	3.51 (2.63)	5.46 (2.17)
5. Als 1 met affectieve details	8.35 (4.50)	3.91 (2.76)	5.85 (4.27)
6. Als 2 met affectieve details	6.51 (3.90)	4.14 (3.04)	4.57 (3.01)
Gemiddelde	7.93 (4.16)	3.82 (2.64)	5.57 (3.15)

NB: per *idea-unit* konden de participanten een maximale score van 2 halen wanneer ze het letterlijk reproduceerden. Een parafrase zorgde voor een score van 1 en het niet noemen van een *idea-unit* voor 0. De maximaal te behalen score was 21 bij de concrete en abstracte argumenten en 11 bij de details. Conditie 1 en 2 hadden geen details.

Zoals te zien is in de tabel zijn er concreetheidseffecten gevonden. Echter, het aanbieden van details zorgt ervoor dat de participanten ook meer te herinneren hadden en hierdoor meer konden reproduceren. Om deze reden zijn de details in de volgende analyses buiten beschouwing gelaten.

Om te onderzoeken of er meer van de concrete argumenten werd onthouden dan van de abstracte, is er een onafhankelijke *t*-toets uitgevoerd. Uit deze toets bleek dat er over alle condities gezien meer van de concrete argumenten zonder details ($M = 7.90$, $SD = 4.26$) werd onthouden dan van de abstracte argumenten ($M = 5.55$) ($t(395.835) = 6.193$, $p < .001$). Vervolgens is er voor iedere conditie een onafhankelijke *t*-toets uitgevoerd om te onderzoeken of participanten significant meer concrete argumenten reproduceerden dan abstracte. Uit deze toets bleek dat de participanten in conditie 1, 3 en 5 ‘concreet pro met abstract contra’ meer pro- (respectievelijk $M = 7.89$; $M = 9.94$; $M = 8.35$) dan contra-argumenten (respectievelijk $M = 5.09$; $M = 7.94$; $M = 5.85$) reproduceerden (respectievelijk $t(68) = 3.687$, $p < .001$, eenzijdig getoetst; $t(64) = 1.714$, $p = .046$, eenzijdig getoetst; $t(66) = 2.350$, $p = .011$, eenzijdig getoetst). De participanten in conditie 2, 4 en 6 ‘concreet contra met abstract pro’ reproduceerden minder pro- (respectievelijk $M = 4.52$; $M = 5.46$; $M = 4.57$) dan contra-argumenten (respectievelijk $M = 7.33$; $M = 7.57$; $M = 6.51$) (respectievelijk $t(64) = 3.314$, p

= .001, eenzijdig getoetst; $t(68) = 2.862, p = .003$, eenzijdig getoetst; $t(72) = 2.405, p < .001$, eenzijdig getoetst). Binnen iedere conditie werd een hoofdeffect van concreetheid gevonden, wat laat zien dat er meer concrete argumenten gereproduceerd werden dan abstracte argumenten. Dit duidt op een bevestiging van het eerste deel van hypothese 4.

Daarnaast is er onderzocht of de concrete versie van een argument beter gereproduceerd werd dan de abstracte versie van ditzelfde argument. Dit gebeurde door onafhankelijke t -toetsen per set van condities (1-2, 3-4, 5-6). Op alle pro-argumenten werd een verschil gevonden. Respectievelijk: conditie 1 ‘concreet pro zonder details met abstract contra’ ($M = 7.89$) versus conditie 2 ‘concreet contra zonder details met abstract pro’ ($M = 4.52$), $t(55.424) = 4.322, p < .001$, eenzijdig getoetst; conditie 3 ‘concreet pro met details met abstract contra’ ($M = 9.94$) versus conditie 4 ‘concreet contra met details met abstract pro’ ($M = 5.46$), $t(45.184) = 5.116, p < .001$, eenzijdig getoetst; conditie 5 ‘concreet pro met affectieve details met abstract contra’ ($M = 8.35$) versus conditie 6 ‘concreet contra met affectieve details met abstract pro’ ($M = 4.57$), $t(56.851) = 4.132, p < .001$, eenzijdig getoetst. De concrete versie van een pro-argument werd telkens beter onthouden dan zijn abstracte tegenhanger. Bij de contra-argumenten werd er alleen een verschil gevonden tussen conditie 1 ‘concreet pro zonder details met abstract contra’ ($M = 5.09$) en 2 ‘concreet contra met abstract pro’ ($M = 7.33$) ($t(47.42) = 2.669, p = .004$, eenzijdig getoetst). Tussen de condities 3 en 4, en 5 en 6 werden er geen verschillen gevonden. Vervolgens is deze analyse nogmaals uitgevoerd voor alle argumenten samen. Daartoe zijn eerst de pro *idea-units* en vervolgens de contra *idea-units* van conditie 1, 3 en 5 afgezet tegen de *idea-units* van conditie 2, 4 en 6. Voor de *idea-units* pro werd er een significant verschil gevonden. De concrete *idea-units* ($M = 8.71$) werden significant meer gereproduceerd dan de abstracte *idea-units* ($M = 4.85$) ($t(161.33) = 7.736, p < .001$, eenzijdig getoetst). Voor de contra-argumenten werd er een marginaal significant verschil gevonden. Ook hier werden de concrete *idea-units* ($M = 7.12$) meer gereproduceerd dan de abstracte *idea-units* ($M = 6.26$) ($t(205) = 1.530, p = .064$, eenzijdig getoetst).

3.2.1 Recall onderstreping

De participanten hebben in de recall onderstreept wat er doorslaggevend was bij het geven van hun oordeel. Dit is geanalyseerd op een wijze parallel aan de analyse van de recall. Wanneer participanten een hele *idea-unit* onderstreepten, kregen ze daarvoor hetzelfde aantal punten als voor de *idea-unit* zelf (1 of 2). Wanneer een letterlijk gereproduceerde *idea-unit* slechts deels onderstreept werd, kreeg de participant hiervoor een score van 1. Wanneer iets

niet onderstreept werd, werd hiervoor vanzelfsprekend een 0 gegeven. In tabel 5 zijn de gemiddelden en standaarddeviaties gegeven van het onderstrepen.

Tabel 5. Het gemiddelde aantal onderstreepte *idea-units* in de vrije recall per conditie, met de bijbehorende standaarddeviaties.

Conditie	Concreet	Details	Abstract
1. Pro-concreet, contra-abstract	4.34 (3.36)	-	2.94 (1.92)
2. Contra-concreet, pro-abstract	4.45 (3.94)	-	2.94 (2.12)
3. Als 1 met gewone details	6.79 (4.69)	0.81 (1.62)	4.39 (4.07)
4. Als 2 met gewone details	4.09 (3.01)	1.15 (2.12)	3.57 (2.32)
5. Als 1 met affectieve details	4.26 (3.46)	1.47 (2.22)	3.76 (3.89)
6. Als 2 met affectieve details	4.32 (3.60)	1.81 (2.56)	2.78 (2.46)
Gemiddelde	4.71 (3.68)	1.31 (2.13)	3.40 (2.80)

Kijkend naar de tabel lijken er twee trends te zijn: concrete argumenten (28.25) werden vaker onderstreept dan abstracte argumenten (20.40) en affectieve details ($M = 1.47$; $M = 1.81$) werden vaker onderstreept dan gewone details ($M = .81$; $M = 1.15$). Dit is echter niet uitgerekend, aangezien het ook aan de hoeveelheid gereproduceerde argumenten lag hoeveel er überhaupt te onderstrepen was. Zo is het te bepleiten om de details op te tellen bij de concrete argumenten en dit samen af te zetten tegen de abstracte argumenten, aangezien de participanten die ze onderstreept hadden, ook meer opgeschreven hadden. Voor deze analyse wijken de details dus niet meer af van de basis van de argumenten: de participanten die veel hebben opgeschreven, hebben ook meer redenen tot het geschikt of ongeschikt vinden en moeten dus uit meer kiezen bij het onderstrepen. Er lijken dus patronen te zien te zijn; concrete argumenten werden vaker onderstreept dan abstracte argumenten en affectieve details werden vaker onderstreept dan gewone details. Van de concrete argumenten werd dus vaker aangegeven dat deze doorslaggevend zijn geweest bij het geven van het oordeel dan de abstracte argumenten. Dit zou duiden op een bevestiging van het tweede deel van hypothese 4. Let wel, dit zijn slechts indicaties aangezien het voor dit onderzoek te ver voerde om deze trends aan toetsen te onderwerpen.

3.3 Begrijpelijkheid en voorstelbaarheid

De participanten hebben de begrijpelijkheid en voorstelbaarheid van de argumenten beoordeeld. Participanten rapporteerden, en wij zagen dat ook in, dat de vraag over begrijpelijkheid geen goed instrument was om na te gaan of variatie in de stijl een verschil in begrijpelijkheid veroorzaakte. De vraag werd namelijk inhoudelijk opgevat en participanten rapporteerden, door te zeggen dat ze een argument onbegrijpelijk vonden, dat ze geen begrip

voor de situatie konden opbrengen. Deze vraag is dus niet betrokken in de analyse.

Om de voorstelbaarheidsscores te analyseren is een multivariate variantieanalyse met herhaalde meting uitgevoerd voor de argumenten met als oriëntatie pro-concreet met contra-abstract en vervolgens voor oriëntatie contra-concreet met pro-abstract. Daartoe zijn de condities 1, 3, en 5 bijeen genomen, waar de pro-argumenten altijd concreet waren en de contra argumenten abstract, en dat is ook gedaan voor conditie 2, 4, en 6, waar de contra-argumenten concreet waren en de pro-argumenten abstract. In oriëntatie 1 “concreet-pro met abstract-contra” bleek er een verschil in de voorstelbaarheid tussen de pro- en contra-argumenten te zijn. De concrete pro-argumenten ($M = 17.78$) werden voorstelbaarder gevonden dan de abstracte contra-argumenten ($M = 13.81$) (Wilks Lambda, $F(1, 99) = 152.484, p < .001$). Opvallend is, dat in oriëntatie 2 “concreet-contra met abstract-pro”, waar we ook een hoofdeffect van argumentvalentie verwachtten, nog steeds de pro-argumenten ($M = 17.90$) een hogere voorstelbaarheidsscore opleverden dan de contra-argumenten ($M = 13.75$), (Wilks Lambda, $F(1, 102) = 55.479, p < .001$). Hier gaat de inhoud van de argumenten dus boven de stijl. In oriëntatie 2 werd dus een pro – contra-effect gevonden, terwijl in de oordelen een concreet – abstract-effect werd gevonden. Aangezien deze resultaten incongruent zijn met de oordelen over de geschiktheid die de participanten gaven, durfden we ervan uit te gaan dat deze vraag niet goed is opgevat: het is werd door de participanten niet geïnterpreteerd als zintuiglijke voorstelbaarheid, maar als een ‘onbestaanbaarheidsoordeel’. De participanten konden zich de pro-argumenten wel voorstellen, maar de contra-argumenten niet. Ze vonden het bijvoorbeeld voorstelbaar dat Tim van Ellen vijf keer per week moet douchen, maar vonden het niet voor te stellen dat zij maar één in het half jaar haar huis schoonmaakt. Beide vragen zijn dus niet betrokken bij de conclusies van dit onderzoek.

4. Conclusie en discussie

In dit onderzoek is getracht om op systematische wijze allerlei factoren die van invloed kunnen zijn op concreetheidseffecten allemaal te betrekken in één experiment. Levendigheid, details en concreetheid zijn normaal begrippen die door elkaar heen gebruikt worden, maar die in dit experiment goed gescheiden zijn. De participanten moesten in dit onderzoek aan de hand van pro- en contra-argumenten beslissen over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder voor haar zoon Tim. Deze argumenten waren gemanipuleerd op concreetheid, gedetailleerdheid en affectiviteit.

Kijkend naar alle vier de geschiktheidsvragen samen, zorgden concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten voor een marginaal positiever geschiktheidsoordeel dan concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Hypothese 1 stelde dat concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten tot een positiever geschiktheidsoordeel zouden leiden dan concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Deze hypothese kan niet bevestigd worden, aangezien het door ons gevonden effect slechts marginaal is. Wel werd er ook op vraag 1 ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ en vraag 2 ‘In hoeverre vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?’ een marginaal verschil gevonden tussen concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten en concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten: de concrete pro-argumenten (met abstracte contra-argumenten) leidden tot een positiever oordeel dan de concrete contra-argumenten (met abstracte pro-argumenten). Er is dus weliswaar een trend gevonden, maar er is geen sprake van het grote effect op oordelen zoals dit gevonden werd bij onder andere Reyes et al. (1980), Shedler en Manis (1986) en Bensi et al. (2003).

In het huidige onderzoek zijn alle onderwerpen waarover argumenten gemaakt zijn, gepretest op hoe belangrijk ze zijn als onderdeel van de opvoeding. Vervolgens is het materiaal gemaakt waarin op deze onderwerpen gematcht is, evenals op lengte en op de scores volgens de Concreteness Ratings van Brysbaert et al. (2014). Ook is erop gelet dat alle toegevoegde details onder *figure* vielen en onderschikkend waren aan het argument. Het is dan ook niet voor de hand liggend om het uitblijven van een significant concreetheidseffect te wijten aan de manipulatie. Het is opmerkelijk dat er geen verschil werd gevonden tussen concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten en concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten, aangezien dit de condities zijn die vaak in concreetheids- of levendigheidsonderzoek tegen elkaar afgezet worden. Ook Reyes et al., Shedler en Manis en Bensi et al. spreken namelijk over levendig versus niet-levendig. Echter, zij manipuleerden deze levendigheid allemaal met behulp van details, terwijl dat in het huidige onderzoek door

een linguïstische manipulatie aan de hand van de Concreteness Ratings van Brysbaert et al. gebeurde. Dit is dus een mogelijke verklaring voor het uitblijven van een significant effect.

In het huidige onderzoek bleek dat voor alle vier de geschiktheidsvragen samen, gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten voor een significant positiever geschiktheidsoordeel zorgden dan gedetailleerde concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Hypothese 2 die stelde dat concrete voorargumenten met details en abstracte tegenargumenten zouden leiden tot positievere oordelen over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder dan abstracte voor- en concrete tegenargumenten met details, is dus bevestigd. Ook voor de vragen 1 en 2 die apart geanalyseerd zijn, bleek er een significant verschil in oordeel te zijn tussen deze twee condities: gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten zorgden voor positievere oordelen dan gedetailleerde concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten. Dit resultaat is hetzelfde als wat werd gevonden in de hierboven genoemde onderzoeken van Reyes et al. (1980), Shedler en Manis (1986) en Bensi et al. (2003) waar in de manipulatie levendig versus niet-levendig werd afgezet. Dit is dus te verklaren door het feit dat zij deze manipulaties telkens realiseerden door details toe te voegen, zoals dat in deze conditie ook is gebeurd.

Het verschil tussen de condities met “kale” concrete argumenten is slechts marginaal, terwijl het verschil tussen de gedetailleerde concrete condities significant is. Dit duidt op een grotere invloed op het oordeel van concrete argumenten met details dan van de “kale” concrete argumenten. Dit komt niet door de lengte van de argumenten, maar echt door de inhoud, aangezien we lengte uit hebben kunnen sluiten als covariaat. Uit de combinatie van het niet uitkomen van hypothese 1 en het wel uitkomen van hypothese 2 kunnen we een belangrijke conclusie trekken voor het theoretisch kader. Dit duidt namelijk op een grotere invloed op het oordeel van concrete argumenten met details dan van “kale” concrete argumenten. Het lijkt er dus op dat details zorgen voor het concreetheidseffect, en niet alleen de linguïstische concreetheid. Het is dan ook belangrijk dat levendigheid, concreetheid en gedetailleerdheid duidelijk begrensde onderwerpen worden binnen het taalbeheersingsonderzoek. Veel onderzoekers stellen namelijk dat zij concreetheid manipuleren, maar doen dit door het toevoegen van details (o.a. Reyes et al., 1980; Shedler & Manis, 1986). De details leveren vervolgens een belangrijke bijdrage aan het effect, en de concreetheid zelf in mindere mate.

Er werd geen verschil gevonden tussen het geschiktheidsoordeel van de affectief gedetailleerde concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten en de affectief gedetailleerde concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten voor alle

geschiktheidsoordelen samengenomen. Dit duidt erop dat hypothese 3 die stelde dat concrete voorargumenten met affectieve details en abstracte tegenargumenten zouden leiden tot positievere oordelen over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder dan abstracte voor- en concrete tegenargumenten met affectieve details niet bevestigd kan worden. Hierbij moet wel gezegd worden dat de concrete voorargumenten met affectieve details en abstracte tegenargumenten op vraag 1 wel voor een significant positiever oordeel zorgden dan de abstracte voor- en concrete tegenargumenten met affectieve details. Terugkijkend op het onderzoeksontwerp kan het niet komen door de manipulatie van de affectieve details dat we geen resultaat vonden, aangezien de participanten in het vooronderzoek aangegeven hebben dat de affectieve details echt meer emoties oproepen dan de gewone details. Bij het ontwerpen van het materiaal was onze zorg dat het affectieve detail misschien opgevat zou kunnen worden als extra argument, waardoor het de interne validiteit van het onderzoek in gevaar zou brengen. Dit is in ieder geval niet gebeurd, aangezien er überhaupt geen effect werd veroorzaakt door de affectieve details. Een verklaring hiervoor is niet zo eenvoudig te geven. Blijkbaar is emotie (het maken van een gezichtje van ketchup op de kipfilet) geen reden tot het bepalen tot goed moederschap. In de condities met de gewone details (wat tomatenketchup geven wanneer ze kipfilet eten) werd immers een groter effect op het geschiktheidsoordeel gevonden dan in de condities met affectieve details.

De door ons gevonden resultaten bij hypothese 3 komen niet overeen met de resultaten van Pettus en Diener (1977) die juist vonden dat gedetailleerdheid en affectiviteit elkaar versterken in de invloed die ze hebben op oordelen. Hier moet wel bij gezegd worden dat het in ons onderzoek ging om een sociaal oordeel over de geschiktheid van een moeder, terwijl het in het onderzoek van Pettus en Diener ging om een oordeel over de ernst van misdaad. Daarnaast manipuleerden Pettus en Diener affectiviteit door te spreken over personen versus statistieken, waar wij emotie oproepen hebben door lieve en nalatige eigenschappen van Ellen te noemen. Altarriba, Bauer en Benvenuto (1999, in: Kousta et al., 2011, p. 20) pleitten voor een trichotomie met concreet versus abstract versus affectief, maar dit wordt dus niet ondersteund door de resultaten van het onderhavige onderzoek. De affectiviteitsmanipulatie leverde in dit onderzoek geen effecten op en het is dus onwaarschijnlijk dat affectiviteit een onderliggende variabele van concreetheid is.

De onderzoeksvraag in dit onderzoek luidde als volgt: ‘In hoeverre heeft de mate van concreetheid van argumenten invloed op een sociaal oordeel en door welke theorie is dit te verklaren?’. Aan de hand van de hierboven besproken resultaten kan op dit eerste deel van de onderzoeksvraag al een antwoord gegeven worden. Het is niet zozeer de concreetheid van de

argumenten, maar de gedetailleerdheid die zorgt voor het effect op het sociaal oordeel. In vele onderzoeken (bv. Shedler en Manis, 1986) werd levendigheid ook gemanipuleerd aan de hand van details, wat leidde tot een resultaat gelijk aan wat hier gevonden is. Opvallend is dat de verschillen tussen de geschiktheidsscores eigenlijk vrij klein waren. De concrete pro-argumenten met abstracte contra-argumenten zorgden ervoor dat de geschiktheidsscores net onder het midden van de schaal lagen, terwijl geschiktheidsoordelen van de concrete contra-argumenten met abstracte pro-argumenten net boven het midden van de schaal uitkwamen. Dit is natuurlijk ook logisch, aangezien de participanten zowel pro- als contra-argumenten aangeboden kregen. Om het tweede deel van de onderzoeksvraag te beantwoorden zullen de resultaten van de begrijpelijkheids- en voorstelbaarheidsvragen besproken worden en de reproductietaak en van het onderstrepen van de doorslaggevende *idea-units* hierbinnen.

We hebben op twee manieren geprobeerd om te achterhalen door welke theorie ons gevonden effect werd veroorzaakt, namelijk door het bevragen van de begrijpelijkheid en voorstelbaarheid van de concrete en abstracte argumenten en door de recall taak. Doordat de begrijpelijkheidsvraag verkeerd is opgevat, hebben we niet kunnen achterhalen of de Context Availability Theory (Schwanenflugel & Shoben, 1983, in: Douma, 1994, p. 24) een bijdrage heeft geleverd aan het door ons gevonden resultaat. Ook kunnen we door het ontbreken van de resultaten voor de voorstelbaarheidsvraag de gedachtegang van Hansen en Wänke (2010) niet nagaan. Deze gedachtegang konden we echter toch al niet controleren, omdat we niet te maken hebben met getuigenissen of uitspraken die waar of niet waar zijn, maar met argumenten waarvan de waarheid niet te bepalen valt.

De tweede bron voor het verklaren van de resultaten vinden we in de recall en de onderstreping daarbinnen. Het hoofdeffect van concreetheid in de reproductietaak hield in dat concrete argumenten meer gereproduceerd werden dan abstracte argumenten. In dit onderzoek is gebleken dat een hele korte pauze voor de reproductietaak niet zorgt voor een plafondeffect. De afleidende taak tussen het oordelen en de recall bestond slechts uit het invullen van persoonsgegevens en twee simpele vragen. In de onderzoeken van Reyes et al. (1980) en Shedler en Manis (1986) werd 48 uur ingelast tussen het lezen van de argumenten en de recall taak. Uit dit onderzoek blijkt dat zo'n lange pauze niet nodig is. Na de reproductietaak moesten de participanten in deze reproductie door middel van onderstreping laten zien welke argumenten doorslaggevend waren voor hun oordeel. De resultaten van het onderstrepen zijn niet geanalyseerd, maar er waren wel twee trends te zien: concrete argumenten werden vaker onderstreept dan abstracte argumenten en affectieve details werden vaker onderstreept dan gewone details. Dit komt overeen met de verwachtingen in hypothese 4 dat de concrete

argumenten meer gereproduceerd zullen worden dan van de abstracte argumenten en dat er van de concrete argumenten vaker gerapporteerd zal worden dat deze doorslaggevend zijn geweest bij het geven van het oordeel dan de abstracte argumenten. Dat er meer concrete dan abstracte argumenten gereproduceerd werden is overeenkomstig aan de bevindingen van Reyes et al. (1980) en Shedler en Manis (1986) waar ook meer levendige dan niet-levendige argumenten terugkwamen in de recall. Reyes et al. verklaarden hun resultaten aan de hand van de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973, in: Reyes et al., 1980, p. 2). Deze vuistregel gaat ervan uit dat concrete informatie meer toegankelijk, “available”, is dan abstracte informatie en hierdoor ook meer invloed heeft op oordelen. Deze verhoogde toegankelijkheid wordt verklaard door de Dual Coding Theory (Paivio, 1971, in: Brysbaert et al., 2014, p. 81) die stelt dat concrete woorden beter opgeslagen worden dan abstracte woorden, omdat concrete woorden zowel visueel als verbaal opgeslagen worden en abstracte woorden alleen verbaal. Ook Bensi et al. (2003) die een verschil vonden tussen het oordeel van de participanten die levendige en participanten die non-levendige getuigenissen lazen, verklaarden hun resultaat aan de hand van de Availability Heuristic.

Ook in dit onderzoek is de Availability Heuristic een waarschijnlijke verklaring voor het gevonden resultaat. Hoewel onze resultaten duiden op de werking van de Availability Heuristic, hebben we geen mediatieanalyse gedaan en kunnen we de werking van de beschikbaarheidsvuistregel dus niet bewijzen. Volgens de Availability Heuristic is ons resultaat te verklaren doordat de makkelijk toegankelijke concrete informatie meer invloed heeft op het oordeel dan de minder makkelijk toegankelijke abstracte informatie. Wanneer de concrete argumenten meer invloed hebben op het oordeel dan de abstracte argumenten, moeten deze argumenten ook wel anders opgeslagen zijn. Dit zagen we ook in de reproductietaak terug. De concrete argumenten en de details bleken vaker gereproduceerd te worden dan de abstracte argumenten, en zouden dus ook makkelijker toegankelijk zijn en meer invloed hebben op de oordelen. Opvallend in de recall was dat veel van de abstracte argumenten niet letterlijk gereproduceerd werden, maar in concrete vorm. De participanten hadden ‘sanitaire voorzieningen’ gelezen, maar kozen bij het reproduceren in plaats daarvan voor ‘wc en douche’. Dit levert bewijs voor de Dual Coding Theory aangezien we hieraan zien dat de abstracte argumenten niet visueel worden opgeslagen. De participanten zetten het argument dan in hun hoofd om tot een concrete formule en reproduceerden die.

Niet alleen werden de concrete argumenten beter onthouden, ook in het gegeven dat ze vaker onderstreept werden zagen we nog meer ondersteuning voor de werking van de Availability Heuristic. Eigenlijk is het opvallend dat de concrete argumenten vaker

onderstreept werden dan de abstracte. De abstracte argumenten zijn immers veel omvattender dan de concrete argumenten en daarom eigenlijk geschikter als argument. Vergelijk ‘goede persoonlijke hygiëne’ met ‘vaak douchen en tandenpoetsen’. Toch bleek dit tweede voor de participanten doorslaggevender te zijn. Participanten gaven dus ook zelf aan dat zij vonden dat de concrete argumenten belangrijker waren voor hun oordeel dan de abstracte argumenten. De details zelf werden niet erg vaak onderstreept, wat logisch is aangezien de details ook slechts het argument ondersteunden en geen doorslaggevende informatie gaven. Wat wel opvallend was, was dat de affectieve details in de recall taak niet vaker gereproduceerd werden dan de gewone details, maar wel vaker onderstreept werden. Participanten gaven dus aan dat deze details meer invloed hadden op hun oordeel dan de gewone details. Echter, we zien dit niet terug in de gegeven oordelen. Een verklaring voor het feit dat de participanten enerzijds aangeven dat de affectieve details invloed hebben op hun oordeel, maar anderzijds dit niet laten zien in hun oordeel, is niet zo makkelijk te geven. Überhaupt is het frappant dat affectieve details als ‘De rode badmat is versleten en Tim wil er niet met zijn blote voetjes op staan.’ volgens de participanten meer invloed hebben op hun oordeel dan ‘De rode mat op de vloer van de badkamer is versleten en er hangen rafels aan.’.

Een beperking aan dit onderzoek was dat we gevraagd hebben of Ellen hulp moest krijgen bij de opvoeding van Tim. Dit was de enige vraag die geen significante verschillen opleverde tussen de condities (vraag 1 en 2 significant, vraag 4 marginaal significant). Achteraf beredeneerd is het ook logisch dat deze vraag niets opleverde: iedereen kan wel wat hulp gebruiken bij de opvoeding van zijn kind. Een andere beperking was dat we niet vooraf voorzien hadden dat de gedachtegang van Hansen en Wänke (2010) niet controleerbaar was voor argumenten. Hansen en Wänke onderzochten de invloed van concreetheid op oordelen over de waarheid van stellingen. Deze stellingen waren in sommige gevallen waar en in sommige gevallen niet waar. Bij ons ging het om argumenten waarvan de waarheid niet door de participanten vast te stellen was.

Suggesties voor vervolgonderzoek liggen op twee punten, namelijk het bevragen van begrijpelijkheid en voorstelbaarheid en bij de analyse van de recall taak. Dat de vragen over begrijpelijkheid en voorstelbaarheid verkeerd zijn opgevat is vrij opvallend, aangezien ze op dezelfde wijze bevraagd zijn als gebruikelijk is. Ook was er nog een voorbeeld toegevoegd, om de begrippen begrijpelijkheid en voorstelbaarheid te verduidelijken. Toch heeft dit niet mogen baten. In de recall zagen we dat concrete versies van de pro-argumenten altijd beter gereproduceerd werden dan de abstracte versies. Bij de contra-argumenten was dit effect slechts marginaal. Hierin was terug te zien dat de voorstelbaarheid anders werd opgevat,

namelijk als: ‘onvoorstelbaar dat iemand zoiets doet’. De contra-argumenten leverden immers ook lagere voorstelbaarheidsscores op. Het is dus mogelijk dat de argumenten die onvoorstelbaar gevonden worden, ook minder goed onthouden worden. In een vervolgonderzoek over een soortgelijk onderwerp zouden er meer synoniemen gegeven moeten worden van voorstelbaarheid en begrijpelijkheid, om extra duidelijk te maken wat hiermee bedoeld wordt. Bij begrijpelijkheid kan gezegd worden dat we willen weten of de participant qua taal begrijpt wat er staat. Bij voorstelbaarheid zou bijvoorbeeld gevraagd worden in hoeverre de participanten het voor zich zien, of in hoeverre ze het filmbaar vinden.

Ook kan er in vervolgonderzoek veel meer uit de recall geput worden. Zo zou het bijvoorbeeld interessant zijn om de volgorde van de recall te onderzoeken om na te gaan of details worden ingezet als retrieval cues. Bij het analyseren van de recall in dit onderzoek leek het daar namelijk wel op. De details, die erg visueel waren, zouden makkelijker opgehaald kunnen worden uit het geheugen. In de recall schreven participanten vaak eerst het detail op, waarna de rest van het argument volgde. Guadagno et al. (2011) zeiden over de details juist dat ze zorgden voor afleiding van de kern van de boodschap. Het beeld blijkt echter wel te blijven hangen, en te dienen als kapstok: wanneer het detail eenmaal uit het geheugen is opgehaald, wordt de rest van het argument ook herinnerd. Opvallend hierbij is dat van de argumenten met details ook meer van het “kale” argument herinnerd werd. De volgorde in de recall taak is echter niet geanalyseerd, maar liet wel een duidelijk patroon zien. Dit patroon duidt erop dat de kleurrijke, concrete informatie, zoals de details, makkelijker toegankelijk is dan informatie die minder levendig is. Door de volgorde te analyseren zou onderzocht kunnen worden of de argumenten die als eerste gereproduceerd worden ook meer invloed hebben op het oordeel.

Volgens Shedler en Manis (1986) is het geheugen waarschijnlijk geen mediërende factor is bij het geven van oordelen. Zij ontdekten namelijk dat de levendigheid van argumenten een significant effect heeft op het geheugen, maar dat er geen significante invloed is van het geheugen op het oordeel. De directe invloed van levendigheid op het oordeel is dermate groot dat Shedler en Manis concludeerden dat levendigheid geheugen en oordeel onafhankelijk van elkaar beïnvloedt. Shedler en Manis sloten niet uit dat er een verborgen mediator is tussen levendigheid en oordeel, waar zij geen rekening mee gehouden hadden. Uit dit onderzoek blijkt dat affectiviteit waarschijnlijk niet die verborgen derde is die Shedler en Manis bedoelden. De zoektocht naar de verklaring van het soms overduidelijke en soms ontbrekende concreetheidseffect is nog niet afgelopen.

Literatuur

- Akehurst, L., Köhnken G., Vrij, A., & Bull, R. (1996). Lay persons' and police officers' beliefs regarding deceptive behaviour. *Applied Cognitive Psychology*, 40, 461-471.
- Bensi, L., Nori, R., Strazzari, E., & Giusberti, F. (2003). Vividness in judgements of guilt. *Perceptual and motor skills*, 97, 1133-1136.
- Brysbaert, M., Stevens, M., Deyne S. de, Voorspoels, W., & Storms, G. (2014). Norms of age of acquisition and concreteness for 30,000 Dutch words. *Acta Psychologica*, 150, 80-84.
- Connell, L., & Lynott, D. (2012). Strength of perceptual experience predicts word processing performance better than concreteness or imageability. *Cognition*, 125(3), 452-465.
- Douma, P. (1994). Wees zo concreet mogelijk. Schrijfadvisers over concreet en abstract taalgebruik. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 16 (1), 16-31.
- Fliessbach, K., Weis, S., Klaver, P., Elger, C.E., & Weber, B. (2006). The effect of word concreteness on recognition memory. *Neuroimage*, 32, 1413-1421.
- Grisel, L., & Janssen, A. (2015). De invloed van levendigheid en gedetailleerdheid op het concreetheidseffect. Werkstuk voor de cursus Experimenteel onderzoek naar persuasieve teksten aan de Radboud Universiteit, Nijmegen.
- Guadagno, R.E., Rhoads, K.V.L., & Sagarin, B.J. (2011). Figural vividness and persuasion capturing the “elusive” vividness effect. *Personality and social psychology bulletin*, 37, 626-639.
- Hansen, J., & Wänke, M. (2010). Truth from language and truth from fit: the impact of linguistic concreteness and level of construal on subjective truth. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36 (11), 1576-1588.
- Hustinx, L., & Wit, E.E. de (2012). Kunnen levendige getuigenissen je achter de tralies doen belanden? Een experimenteel onderzoek naar het effect van levendig taalgebruik op oordelen over schuld bij leken en ‘experts’. *Tijdschrift voor taalbeheersing*, 34, 213-228.
- Kaminsky, J.A., Sloutsky, V.M., & Heckler, A.F. (2013) The cost of concreteness: the effect of nonessential information on analogical transfer. *Journal of Experimental Psychology. Applied.*, 19 (1), 14-29.
- Kousta, S.T., Vigliocco, G., Vinson, D.P., Andrews, M., & Del Campo, E. (2011). The representation of abstract words: why emotion matters. *Journal of Experimental Psychology: General*, 140, 14-34.
- Nisbett, R., & Ross, L. (1980). *Human inference: strategies and shortcomings of social*

- judgment*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Pettus, C., & Diener, E. (1977). Factors affecting the effectiveness of abstract versus concrete information. *The Journal of Social Psychology, 103*, 233-242.
- Reyes, R.M., Thompson, W.C., & Bower, G.H. (1980). Judgmental biases resulting from differing availabilities of arguments. *Journal of Personality and Social Psychology, 39* (1), 2-12.
- Sadoski, M., Goetz, E.T., & Rodriguez, M. (2000). Engaging texts: Effects of concreteness on comprehensibility, interest, and recall in four text types. *Journal of Educational Psychology, 92* (1), 85-95.
- Sadoski, M., Goetz, E.T., Stricker, A.G., & Burdenksi, T.K. Jr. (2003). New findings for concreteness and imagery effects in written composition. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal, 16*, 443-453.
- Shedler, J., & Manis, M. (1986). Can the availability heuristic explain vividness effects? *Journal of Personality and Social Psychology, 51*(1), 26-36.
- Smith, S.M., & Schaffer, D.R. (2000). Vividness can undermine or enhance message processing: The moderating role of vividness congruency. *Personality and Social Psychology Bulletin, 26*, 769-779.
- Taylor, S.E., & Thompson, S.C. (1982). Stalking the elusive “vividness” effect. *Psychological Review, 89*, 155-181.
- Xiao, X., Zhao, D., Zhang, Q., & Guo, C. (2011). Retrieval of concrete words involves more contextual information than abstract words: multiple components for the concreteness effect. *Brain and language, 120*, 251-259.

Bijlage 1: vooronderzoek

Vooronderzoek: lijst 1

Ellen is een alleenstaande moeder die voor haar zevenjarige zoon Tim zorgt. De kinderbescherming twijfelt over Ellens capaciteiten als moeder en denkt erover om Tim uit huis te laten plaatsen. Er zijn dingen die ze goed doet bij het opvoeden van Tim, maar ook dingen die ze niet zo goed doet. Hierover krijg je dadelijk argumenten te lezen. Bij ieder argument worden drie stellingen aangeboden, waarbij je kunt aangeven of je het er mee eens of oneens bent.

We willen weten in welke mate de schuingedrukte informatie emotie bij je oproept. Met het oproepen van emotie wordt bedoeld: vind ik leuk, vind ik sneu, raakt me. Kortom: het doet iets met je.

Daarnaast willen we weten of de schuingedrukte informatie van belang is bij de afweging of Ellen een goede moeder is, of dat het een detail is. Ook dat geef je aan.

1. Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap. *Hij mag voor het slapen nog een half uur televisie kijken en daarna brengt Ellen hem naar boven.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

2. Ellen schenkt veel aandacht aan de lichamelijke hygiëne van Tim. Hij moet van haar heel regelmatig douchen. Daarnaast inspecteert ze vaak zijn gebitsverzorging.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

3. Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

4. Ellen stapt iedere dag te laat in de auto om Tim naar school te brengen. De deur zit dan al dicht en hij moet aan de juf vertellen waarom hij te laat komt. *Tim moet dan 20 minuten nablijven en dan zit hij moederziel alleen in het klaslokaal.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

5. Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim. *Wanneer ze kipfilet eten, geeft Ellen Tim daar ook altijd wat tomatenketchup bij.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

6. Ellen stofzuigt maar twee keer per jaar de huiskamer en slaapkamers. Ook kan het wel vijf maanden duren voordat ze de badkamer en de wc schoonmaakt. *De badmat stinkt en Tim durft er niet met blote voeten op te staan.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

7. Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten. Wanneer Tim te laat arriveert moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

8. Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst. Tim heeft een rood met wit gestreepte tandenborstel.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

9. Ellen maakt zelden de beneden- en bovenverdieping schoon. Het kan ook bijna een half jaar duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

10. Ellen zorgt dat haar jonge zoon dagelijks op een vast tijdstip gaat slapen. Tim krijgt zo elk etmaal voldoende rust.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

11. Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen. *Tim wordt vreselijk gepest door drie jongens, maar durft dit niet aan Ellen te vertellen.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

12. *Ellen vindt evenwichtige voeding belangrijk voor Tim. Zo maakt ze regelmatig een maaltijd voor hem waarin de belangrijkste voedingsstoffen zitten.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Vooronderzoek: lijst 2

Ellen is een alleenstaande moeder die voor haar zevenjarige zoon Tim zorgt. De kinderbescherming twijfelt over Ellens capaciteiten als moeder en denkt erover om Tim uit huis te laten plaatsen. Er zijn dingen die ze goed doet bij het opvoeden van Tim, maar ook dingen die ze niet zo goed doet. Hierover krijg je dadelijk argumenten te lezen. Let op: de inhoud van deze argumenten kan deels overlappen.

Bij ieder argument worden drie stellingen aangeboden, waarvan je kunt aangeven of je het er mee eens of oneens bent.

We willen weten in welke mate de schuingedrukte informatie emotie bij je oproept. Met het oproepen van emotie wordt bedoeld: vind ik leuk, vind ik sneu, raakt me. Kortom: het doet iets met je.

Daarnaast willen we weten of de schuingedrukte informatie van belang is bij de afweging of Ellen een goede moeder is, of dat het een detail is. Ook dat geef je aan.

1. *Ellen zorgt dat haar jonge zoon dagelijks op een vast tijdstip gaat slapen. Tim krijgt zo elk etmaal voldoende rust.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

2. *Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst. Tim heeft zelf zijn Minion-tandenborsteltje uitgekozen.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

3. Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen. *Tim heeft al anderhalve week ruzie met Peter, maar hij vertelt dit niet thuis aan Ellen.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

4. *Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten. Wanneer Tim te laat arriveert moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

5. *Ellen vindt evenwichtige voeding belangrijk voor Tim. Zo maakt ze regelmatig een maaltijd voor hem waarin de belangrijkste voedingsstoffen zitten.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

6. *Ellen maakt zelden de beneden- en bovenverdieping schoon. Het kan ook bijna een half jaar duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

7. Ellen stapt iedere dag te laat in de auto om Tim naar school te brengen. De deur zit dan al dicht en hij moet aan de juf vertellen waarom hij te laat komt. *Tim moet dan 20 minuten nablijven en dan moet hij in de klas zijn huiswerk alvast gaan maken.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

8. Ellen schenkt veel aandacht aan de lichamelijke hygiëne van Tim. Hij moet van haar heel regelmatig douchen. Daarnaast inspecteert ze vaak zijn gebitsverzorging.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

9. Ellen stofzuigt maar twee keer per jaar de huiskamer en slaapkamers. Ook kan het wel vijf maanden duren voordat ze de badkamer en de wc schoonmaakt. *De mat in de badkamer zit vol vlekken en er hangen rafels aan.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

10. Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap. *Ze kijken voor het slapen saampjes in het grote bed nog naar zijn lievelingsprogramma Sesamstraat.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

11. *Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

12. *Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim. Wanneer ze kipfilet eten, maakt ze daar voor Tim een gezichtje van ketchup op.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Bijlage 2: materiaal hoofdonderzoek

Pro-argumenten

Goede voeding

Concreet

Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim.

Abstract

Ellen vindt evenwichtige voeding belangrijk voor Tim. Zo maakt ze regelmatig een maaltijd voor hem waarin de belangrijkste voedingsstoffen zitten.

Details

Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim. Wanneer ze kipfilet eten, geeft Ellen Tim daar ook altijd wat tomatenketchup bij.

Affectieve details

Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim. Wanneer ze kipfilet eten, maakt ze daar voor Tim een gezichtje van ketchup op.

Op tijd naar bed

Concreet

Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap.

Abstract

Ellen zorgt dat haar jonge zoon dagelijks op een vast tijdstip gaat slapen. Tim krijgt zo elk etmaal voldoende rust.

Details

Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap. Hij mag voor het slapen nog een half uur televisie kijken en daarna brengt Ellen hem naar boven.

Affectieve details

Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap. Ze kijken voor het slapen saampjes in het grote bed nog naar zijn lievelingsprogramma Sesamstraat.

Persoonlijke hygiëne

Concreet

Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst.

Abstract

Ellen schenkt veel aandacht aan de lichamelijke hygiëne van Tim. Hij moet van haar heel regelmatig douchen. Daarnaast inspecteert ze vaak zijn gebitsverzorging.

Details

Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst. Tim gebruikt dan een rood met wit gestreepte tandenborstel.

Affectieve details

Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst. Tim heeft zelf zijn Minion-tandenborsteltje mogen uitkiezen.

Contra-argumenten

Geen problemen vertellen

Concreet

Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen.

Abstract

Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.

Details

Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen. Tim had vier weken geleden ruzie met Peter, maar hij vertelde dit niet thuis aan Ellen.

Affectieve details

Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen. Tim werd vorige maand gepest door Peter, maar durfde dit niet aan Ellen te vertellen.

Te laat op school

Concreet

Ellen stapt iedere dag te laat in de auto om Tim naar school te brengen. De deur zit dan al dicht en hij moet aan de juf vertellen waarom hij te laat komt.

Abstract

Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten. Wanneer Tim te laat arriveert moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst.

Details

Ellen stapt iedere dag te laat in de auto om Tim naar school te brengen. De deur zit dan al dicht en hij moet aan de juf vertellen waarom hij te laat komt. Tim moet dan maandag en dinsdag nablijven en dan gaat hij zijn huiswerk alvast maken.

Affectieve details

Ellen stapt iedere dag te laat in de auto om Tim naar school te brengen. De deur zit dan al dicht en hij moet aan de juf vertellen waarom hij te laat komt. Tim moet dan maandag en dinsdag nablijven en dan zit hij moederziel alleen in het lokaal.

Vies huis

Concreet

Ellen stofzuigt maar twee keer per jaar de huiskamer en slaapkamers. Ook kan het wel vijf maanden duren voordat ze de badkamer en de wc schoonmaakt.

Abstract

Ellen maakt zelden de beneden- en bovenverdieping schoon. Het kan ook bijna een half jaar duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt.

Details

Ellen stofzuigt maar twee keer per jaar de huiskamer en slaapkamers. Ook kan het wel vijf maanden duren voordat ze de badkamer en de wc schoonmaakt. De rode mat op de vloer van de badkamer is versleten en er hangen rafels aan.

Affectieve details

Ellen stofzuigt maar twee keer per jaar de huiskamer en slaapkamers. Ook kan het wel vijf maanden duren voordat ze de badkamer en de wc schoonmaakt. De rode badmat is versleten en Tim wil er niet met zijn blote voetjes op staan.

Bijlage 3: lijst 1 hoofdonderzoek

Beste student,

Bedankt voor je deelname aan dit onderzoek voor onze bachelorscriptie. Dit onderzoek zal ongeveer een kwartier duren. Meedoen aan dit onderzoek is vrijwillig en je mag op elk moment stoppen met je deelname.

Dit onderzoek zal waarschijnlijk niet leiden tot een publicatie. De verzamelde data van deze studie zal enkel bekeken worden door de onderzoekers van deze studie en zal op geen enkele manier gekoppeld worden aan identificeerbare informatie.

Anne, Iris en Kas

In dit onderzoek ben je lid van een burgerjury. Vandaag is de casus ‘Ellen Jansen’ aan de orde. **Ellen is een alleenstaande moeder die voor haar zevenjarige zoon Tim zorgt. De kinderbescherming twijfelt over Ellens capaciteiten als moeder en denkt erover om Tim uit huis te laten plaatsen. Er zijn zowel argumenten voor als tegen Ellens geschiktheid als moeder. Je krijgt deze argumenten te lezen en daarna beantwoord je een aantal vragen over deze casus. We willen je vragen om de vragenlijst per pagina in te vullen en niet vooruit of terug te bladeren.**

Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim.

Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.

Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap.

Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten. Wanneer Tim te laat arriveert moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst.

Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst.

Ellen maakt zelden de beneden- en bovenverdieping schoon. Het kan ook bijna een half jaar duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt.

Sla nu de pagina om. **Let op:** je mag nu niet meer terugkijken!

Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?

Ongeschikt   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   11   Geschikt

In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?

Problematisch   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   11   Niet problematisch

In welke mate vind je dat Ellen hulp nodig heeft bij de opvoeding van Tim?

Hulp nodig   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   11   Geen hulp nodig

Stel dat de situatie van Ellen en Tim niet verandert en er komt geen hulp. In welke mate ben je het dan eens met de stelling: ‘Tim moet uit huis geplaatst worden?’

Oneens   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   11   Eens

Persoonsgegevens

Leeftijd: .....

Geslacht: man / vrouw

Laatstgenoten opleiding: .....

Nationaliteit: .....

Kijk je veel televisieprogramma's over juridische zaken?

Nooit   –   Af en toe   –   Regelmatig   –   Vaak

Is er iemand in je omgeving die te maken heeft gehad met de kinderbescherming?

Ja   –   Nee   –   Weet ik niet

We zijn geïnteresseerd in wat je van de casus hebt onthouden. Schrijf **zonder terug te kijken** alles op wat je je nog kunt herinneren van de argumenten over Ellen en Tim. Ook als je denkt dat het iets onbelangrijks is wat je je herinnert, willen wij dat toch graag weten. Probeer zo compleet mogelijk te zijn.

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for the student to write their response to the case study questions.

Onderstreep nu op de **vorige** pagina alles wat heeft bijgedragen aan je oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder. Het maakt niet uit wat je onderstreept: dit hoeft geen logische keuze te zijn.

Mocht je tijdens het onderstrepen nog iets te binnen schieten, schrijf dat dan in het onderstaande blok op.

A large empty rectangular box with a thin black border, intended for the student to write any additional thoughts or observations during the underlining process.

Het experiment is nog niet afgelopen. Sla de pagina om voor het laatste deel van de vragenlijst.

Je krijgt nu de argumenten nog een keer te lezen en ze te beoordelen op begrijpelijkheid en voorstelbaarheid. Met voorstelbaarheid bedoelen we de mate waarin de zin beeldend vindt en je het voor je kunt zien.

1. Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim.

Ik vind dit argument:

Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk
Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar

2. Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.

Ik vind dit argument:

Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk
Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar

3. Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap.

Ik vind dit argument:

Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk
Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar

4. Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten. Wanneer Tim te laat arriveert moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst.

Ik vind dit argument:

Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk
Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar

5. Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst.

Ik vind dit argument:

Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk
Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar

6. Ellen maakt zelden de beneden- en bovenverdieping schoon. Het kan ook bijna een half jaar duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt.

Ik vind dit argument:

Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk
Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar

Dit is het einde van de vragenlijst. Bedankt voor je deelname!